Verbatim records

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Monday, 09.04.2018, 15:00

Edited

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:00 Riigikogu liikme Enn Mere ametivanne
2. 15:01 Riigikontrolör Janar Holmi ametivanne
15:02 Istungi rakendamine
3. 15:06 Arupärimine puidurafineerimistehase püstitamiseks ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu algatamise kohta (nr 422)
4. 16:29 Arupärimine õigusliku järjepidevuse kahtluse alla seadmise ja venetumise kohta (nr 423)
5. 17:35 Arupärimine üldhooldusteenuse osutamise kohta väljaspool kodu (nr 419)
6. 18:49 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, tere päevast! Täiskogu VII istungjärgu 11. töönädala esmaspäevane istung.

---

1. 15:00 Riigikogu liikme Enn Mere ametivanne

15:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Seoses Riigikogu liikme Andres Ammase volituste lõppemisega asus k.a 5. aprillil Riigikogu liikmeks asendusliige Enn Meri. Et ta saaks tööle asuda, tuleb tal anda ametivanne. Järgnevalt kuulame ära Enn Mere ametivande. Palun!

15:00 Enn Meri
Austatud Riigikogu esimees! Hea Riigikogu! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XIII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

---

2. 15:01 Riigikontrolör Janar Holmi ametivanne

15:01 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Seoses Janar Holmi riigikontrolöri ametisse nimetamisega kuulame ära riigikontrolör Janar Holmi ametivande. Palun!

15:02 Riigikontrolör Janar Holm
Austatud Riigikogu esimees! Hea Riigikogu! Tõotan jääda ustavaks Eesti rahvale, Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale ning oma südametunnistuse järgi, kooskõlas põhiseaduse ja seadusega, täita erapooletult kõiki neid kohustusi, milleks amet mind kohustab. (Aplaus.)

15:02 Istungi rakendamine

15:03 Esimees Eiki Nestor
Nüüd ma küsin, kas kellelgi on üle anda eelnõusid või arupärimisi. Artur Talvik, palun!

15:03 Artur Talvik
Hea esimees! Hea Riigikogu! Mul on üle anda Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu. See eelnõu ütleb, et Andres Ammase asemel saab erikomisjoni liikmeks Enn Meri. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse esindajana Heili Tõnisson, palun!

15:03 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson
Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Teiseks, erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust riigihalduse minister Jaak Aab. Kolmandaks, relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Jüri Luik. Aitäh!

15:04 Esimees Eiki Nestor
Rohkem soove ei ole. Olen vastu võtnud neli eelnõu. Kodu- ja töökorra seaduse alusel käitume nendega edasi. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Täiskogul on 83 Riigikogu liiget.
Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 11. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Päevakorra kinnitamise poolt oli 80 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 jäi erapooletuks. Päevakord on kinnitatud.

---

3. 15:06 Arupärimine puidurafineerimistehase püstitamiseks ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu algatamise kohta (nr 422)

15:06 Esimees Eiki Nestor
Alustame päevakorra järgi. Esimese arupärimise on esitanud Artur Talvik, Krista Aru, Külliki Kübarsepp, Andres Herkel, Andres Ammas, Ain Lutsepp ja Monika Haukanõmm. Arupärijate nimel Artur Talvik, palun!

15:07 Artur Talvik
Hea esimees! Head kolleegid! Meie arupärimine peaministrile käsitleb puidurafineerimistehast või üldiselt selle püstitamisega seonduvaid probleeme. Selles arupärimises me keskendume ennekõike kohalike omavalitsuste õigustele ja ka looduskaitselistele aspektidele, millest on palju juttu olnud. Me ei pääse mööda eriplaneeringust kui sellisest ja meile muidugi pakub huvi, missugune peaks olema keskvalitsuse suhe kohaliku omavalitsusega.
Meie ise oleme igal võimalusel kaitsnud seda või seisnud rohkem selle eest, et kohalik inimene, kohalik võim saaks rohkem otsustusõigust. Rafineerimistehase juhtum näitab, et seda otsustusõigust siiski väga palju ei ole ja ka kohalikud omavalitsused on jäetud otsustusprotsessist kõrvale. Kuigi jah, planeerimisseadus ütleb, et selline uus planeerimisviis nagu eriplaneering on olemas ja sel juhul umbes niimoodi käitutakse. Aga eriplaneeringut seaduses sätestades mõeldi ikkagi olulistele riikliku tähtsusega taristuobjektidele ja tõenäoliselt vähemalt siis ei peetud silmas, et üks eraettevõtja võib ka oma tehase selle eriplaneeringu alla viia.

Me esitame viis küsimust, peaministrile seekord, sest selle planeerimisega on palju tegemist ja valitsus on eriplaneeringu otsuse ühiselt vastu võtnud. Nii et kuulame huviga vastuseid. Aitäh!

15:09 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastata peaminister Jüri Ratasel. Palun!

15:09 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Väga auväärt arupärijad! Olete esitanud arupärimise puidurafineerimistehase püstitamiseks ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu algatamise teemal. Kui lubate, siis ma loen ette ka küsimused ja seejärel vastused.
Esimene küsimus: "Milline on planeerimisseaduse §-s 27 märgitud eriplaneeringu tegelik eesmärk, kui suurele avalikule huvile ja tehnilistele asjaoludele viidates võib iga firma taotleda Vabariigi Valitsuselt eriplaneeringut? Kuidas on tagatud kohaliku omavalitsuse õigus eriplaneeringu osas kaasa rääkida ja kas vastav säte ei piira kohaliku tasandi otsustusõigust?" Planeerimisseaduse § 27 lõike 1 järgi koostatakse riigi eriplaneering olulise ruumilise mõjuga ehitise kavandamiseks, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. See tähendab, et ehitis peab olema vajalik riigi toimimiseks, panustama riigi strateegiliste eesmärkide täitmisele (nt raudtee, kõrgepingeliin, rahvusvaheline lennuväli vms) või ta peab olema niivõrd olulise ruumilise mõjuga, et tema asukoht võib oluliselt mõjutada erinevaid riigi seisukohalt tähtsaid valdkondi või selle asukoha vastu tunneb huvi laiem avalikkus, võimalik, et kogu riik. Vabariigi Valitsus peab riigi eriplaneeringu algatamisel või algatamata jätmisel kaaluma riikliku või rahvusvahelise huvi esinemist tegevuse või selle asukoha vastu. Vastavaid kaalutlusi on puidurafineerimistehase eriplaneeringu puhul kirjeldatud planeeringu algatamise korralduse seletuskirjas. Vastavalt planeerimisseadusele tuleb kõigisse eriplaneeringu koostamise etappidesse kaasata – ma rõhutan, et kaasata – kohalik omavalitsus. Planeerimisseaduse kohaselt tuleb kõiki planeeringu koostamise käigus esitatavaid seisukohti kaaluda ja mittearvestamist põhjendada. Vastavalt planeerimisseadusele peab planeerimistegevuse korraldaja tasakaalustama erinevaid huve, sh avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse. Riiklikku huvi väljendav planeering peab lähtuma riiklikest huvidest, arvestades võimaluse korral kohalikke huve ja vajadusi. Seega ei oleks planeerimisseadusega kooskõlas teoreetiline olukord, kus näiteks kohaliku omavalitsuse esitatavaid seisukohti põhjendamatult ei arvestataks.
Teine küsimus: "Kuidas on metsa- ja looduskaitseseaduses kehtestatud normide leevendamine raiemahtude suurendamiseks aidanud kaasa metsa elurikkusele ja puiduvaru jätkusuutlikule kasutamisele?" Metsaseaduse viimase muutmise eesmärk ei olnud raiemahtude suurendamine. Metsa- ja looduskaitseseaduses tehtud muudatused aitavad kaasa puiduvaru jätkusuutlikule kasutamisele ning tagavad metsa elurikkuse säilimise. Kuuse raievanuse langetamine viljakates kasvukohtades tulenes nende kasvukohtade puistute kehvast tervislikust seisundist ning muudatus tehti selleks, et raietega oleks madala kvaliteediga küttepuude asemel võimalik saada ka väärtuslikumat puitu. Seega tagab normi muutmine puiduvaru parema väärindamise. Lisaks leevendati turbe- ja valikraiele seatud piiranguid, kuna varem kehtinud piirangud ei taganud metsa uuenemist ning seega kasutati neid raieliike lageraie võimalike alternatiividena väga vähe. Kaitstavate loodusobjektide ning ranna ja kalda piiranguvööndi valik- ja turberaie tegemise tingimusi ei leevendatud, kuid need nõuded viidi looduskaitseseadusesse. Kaitstavate alade tingimused erinevad seega normidest, mis on metsa majandamise eeskirjaga kehtestatud väljaspool kaitstavaid alasid. Metsaseaduse muudatustega kehtestati säilikpuude jätmise kohustus lisaks lageraiele ka turbe- ja valikraie korral. Säilikpuud on puud, mille eesmärk on elurikkuse mitmekesisuse tagamine. Viimase metsaseaduse muutmisega kaotati vääriselupaiga maksimaalsuuruse piirang, mis omakorda aitab nii era- kui ka riigimetsas kaasa metsa elurikkuse säilimisele, kuna riigimetsas on kõik vääriselupaigad range kaitse all ning erametsas on majandamispiirangud seatud aladele, kus metsaomanik on riigiga sõlminud vastavasisulise pikaajalise lepingu. Samuti anti metsaseaduse muudatusega Vabariigi Valitsusele metsade loodusliku tasakaalu ning jätkusuutliku kasutamise tagamiseks võimalus piirata uuendusraie langi pindala, kui on põhjendatult alust eeldada, et raiete maht võib ületada majandatava metsa juurdekasvu.
Kolmas küsimus: "Kuidas mõjutab metsanduse arengukavas mõtlematult heaks kiidetud 15 miljoni tihumeetri suurune iga-aastane raiemaht Eesti metsade tasakaalu? Kas Vabariigi Valitsus peab mõistlikuks igal aastal 48 000 hektari suuruse ala lagedaks raiumist?" "Eesti metsanduse arengukava

aastani 2010" kohaselt oli uuendus- ja harvendusraietest saadava puidu optimaalne maht 12,6 miljonit tihumeetrit aastas. Tegelikult raiuti perioodil 2001–2010 statistilise metsainventariseerimise andmetel keskmiselt 7,8 miljonit tihumeetrit puitu aastas, mis moodustas optimaalsest mahust 62%. Erinevatel põhjustel tehti eelmisel arengukavaperioodil raiet kavandatust 48 miljonit kuupmeetrit vähem, mis oli *circa* nelja aasta soovitatav raiemaht. See kasutamata raiepotentsiaal akumuleerus täiendavalt käesolevasse arengukavaperioodi (2011–2020). "Metsanduse arengukavas 2011–2020" Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu poolt heaks kiidetud metsade keskmine aastane puidukasutuse maht tugineb statistilise metsainventeerimise andmetele ja erinevatele puidukasutuse stsenaariumidele. Arengukavas on esitatud ülevaade, mille kohaselt vastas uuendusraiet lubavale kehtivale kriteeriumile arengukava koostamise hetkel kolmandik metsadest ja veel 10% saavutab selle taseme arengukavaperioodi jooksul. Arengukava raiemahu kavandamisel on lähtutud raiet lubavatele kriteeriumidele vastavate puistute olemist majandatavates metsades. Arvutusest on välja jäetud puistud rangelt kaitstaval metsamaal. Arengukavas on esitatud mõõduka stsenaariumi optimaalne ja mõõduka stsenaariumi maksimaalne kasutusmaht: 12 miljonit ja 15 miljonit tihumeetrit. Perioodil 2011–2016 oli raiemaht keskmiselt 9,9 miljonit tihumeetrit aastas. Lageraiete keskmine pindala samal perioodil oli oluliselt väiksem teie viidatust, ulatudes 29 400 hektarini. Raiemahuga võrdluseks esitatud juurdekasv kõigis metsades oli 2016. aastal 16 miljonit tihumeetrit, majandatavates metsades 14,1 miljonit tihumeetrit.
Neljas küsimus: "Millist ohtu kujutab endast rafineerimistehase rajamine metsa elurikkusele ja puiduvaru jätksuutlikule kasutamisele?" Puidurafineerimistehase rajamisega seotud ohtudest annavad ülevaate planeeritud uuringud ning keskkonnamõjude hindamine. Kui aga raiemahud hakkavad ületama majandatavate metsade juurdekasvu, siis selle jaoks on metsaseadusesse loodud mehhanism, mille alusel Vabariigi Valitsusel on õigus metsa loodusliku tasakaalu tagamiseks seada piiranguid uuendusraie langi pindalale. Seda juhul, kui on põhjendatult alust eeldada, et raiemaht võib ületada majandatava metsa juurdekasvu.
Viies küsimus: kuidas on võimalik täita puidurafineerimistehase rajamise tulemusel Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas püstitatud eesmärki jõuda Emajõe ja Peipsi järve hea seisundini aastaks 2027, kui puidurafineerimistehas, mida arendajate sõnul ei saa ehitada kinnise veetsükliga, annab täiendava lisakoguse fosforit ja muid kemikaale nendesse veekogudesse, mis viib saastatuse suurenemise ja seisundi halvenemiseni, mitte ei paranda nende veekogude seisundit? Ida-Eesti vesikonna 2015. –2021. aasta veemajanduskava kohaselt on Emajõe ja Peipsi järve seisund hinnatud halvaks. Emajõe koondseisund on hinnatud halvaks baariumi ja ühealuseliste fenoolide sisalduse tõttu. Kuna ühealuseliste fenoolide suurenenud sisaldust ei ole hilisemas seires tuvastatud, võib eeldada, et tegemist oli lokaalse kütusereostusega. Baariumi liiga suurt sisaldust on tuvastatud ka järgnevatel aastatel, kuid see ei ole iseloomulik vaid Emajõele, seda on tuvastatud üle Eesti paljudes jõgedes. Tänaseks ei ole selge, mis võib baariumi suurema sisalduse põhjuseks olla. Ei ole välistatud, et tegemist on suure loodusliku sisaldusega. Peipsi järve halva seisundi põhjuseks on aga lisaks baariumile ka lämmastiku ja fosfori suurem sisaldus. Baarium ei ole tselluloositööstuse heitveele iseloomulik. Tselluloositööstuse heitvees on küllaltki väike taimetoiteainete sisaldus, kuid sellegipoolest võib suurte heitkogustega kaasneda veekogumi seisundi halvenemise tõsine risk. Seepärast tuleb esmalt uurida – ma rõhutan, tuleb esmalt uurida –, millise puhastustaseme puhul Emajõe ja Peipsi veekogumi seisund ei halveneks ning ka veemajanduskavas ettenähtud eesmärgid saaksid täidetud. Alles seejärel saab analüüsida, kas kavandatav tehnoloogia on piirkonnas rakendatav. Aitäh!

15:22 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Urmas Kruuse, palun!

15:22 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Tuleb tunnistada, et valitsuse käitumine seoses selle tehase võimaliku rajamisega on olnud suhteliselt võhiklik ja pannud ettevõtja minu arust väga keerulisse seisu. Aga mind tegi murelikuks ka minister Jaak Aabi väljaütlemine, et kui Tartu tahab, siis ta võib ju kaasa rääkida. Ka teie mainisite kohaliku omavalitsuse võimalust kaasa rääkida, kasutades mitte mitmust, vaid ainsust. Kas see tähendab seda, auväärt peaminister, et kui tehas tuleb 50 meetri kaugusele Tartu piirist, siis Tartu võib küll bussiaknast vaadata, et selle tehase üle arutatakse, aga tal puudub igasugune juriidiline võimalus selle tehase tekkes või mittetekkes kaasa rääkida?

15:23 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Te küsite ju väga õigesti. Tartu on olnud selle puidurafineerimistehase suhtes väga kriitiline. Nii Tartu Linnavolikogu kui ka Tartu linnapea on andnud turmtuld, ma ütleks nii, ja öelnud, et see eriplaneering tuleb lõpetada. See oli punkt üks. Punkt kaks, ma ütlesin tõesti oma vastuses Vabaerakonna tõstatatud küsimustele, et ma ei kujutaks ka teoreetiliselt ette, et kui kohalik kogukond ütleb oma arvamuse, siis sellega ei arvestataks. Sellist otsust, et selline puidurafineerimistehas sinna piirkonda tuleb, ei ole mitte kunagi keegi langetanud. Siin tuleb öelda, et planeerimisseadus võeti vastu 2015. aasta 28. jaanuaril, 2013. aasta lõpus see algatati. Sinna toodi sisse 4. peatükk, mille §-d 27–54 räägivad eriplaneeringust ja omavalitsuste kaasamisest otsustusprotsessi. See on ainus alus, millele tegelikult praegune valitsus tugineb ja millest ta lähtub.
Nüüd vastan teie küsimusele, et kui see on ainult 50 meetri kaugusel, kuigi juriidiliselt sellest kohalikust omavalitsusest väljaspool, kas siis võib vaadata, nagu te ütlesite, ainult bussiaknast. Ei, ma arvan, vastupidi, tuleb öelda oma arvamus. Ma isiklikult olen öelnud välja, et ma olen väga tänulik nendele Tartu linna elanikele ja ka kogukonna elanikele, kes on oma arvamuse välja öelnud. See on kindlasti üks ja väga oluline alus otsuse tegemisel, kui me oleme jõudnud sellesse faasi, kas minna edasi, ütleme, detailse planeeringulahendusega või mitte.

15:25 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

15:25 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Kogu selles saagas jääb mulle isiklikult väga arusaamatuks see, miks valitsus kehtestab eriplaneeringu tingimustes, kus tegelikult ei ole valminud analüüse. Teiseks, ka siin saalis, kui me oleme metsanduse teemal arutlenud, on mitmed teadlased öelnud, et meil on üks suur vastuolu, me ei ole suutnud kokku leppida juurdekasvu valemis. Praegu on ainuvõimalik see kokku leppida metsanduse arengukavas, mida koostatakse järgmiseks perioodiks. Ikka jääb üles küsimus, miks valitsus tõttab ette reaalsetest analüüsidest, reaalsetest kokkulepetest. Meil ei peaks olema kahtlusi ja kõhklusi ega tohiks tekkida ja süveneda usaldamatus valitsuse tegevuse vastu.

15:26 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Ma tulen korraks veel tagasi planeerimisseaduse § 27 lõike 1 juurde, millele ma osutasin teie arupärimisele vastamise alguses. See ütleb, et riigi eriplaneering koostatakse olulise ruumilise mõjuga ehitise kavandamiseks, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Igal juhul on see olulise ruumilise mõjuga ehitis, igal juhul. Me ei saa ka eitada, et selle vastu on suur riiklik ja rahvusvaheline huvi. See tähendab igal juhul suurt investeeringut.
Te ütlesite, et me kiirustame kuidagi. Ei kiirusta. See toimub ju etapiviisi. Kõigepealt algatatakse eriplaneering, siis tehakse analüüsid. Praegu toimub mõjude hindamine, toimuvad vaidlused, tehakse riigihange jne. Kogu see asi võtab oma aja. Peale seda koostatakse lähteseisukohad ja mõjude hindamise väljatöötamiskavatsus, mille kohta hetkel arvatakse, et see võiks toimuda selle aasta lõpuks. Peale seda toimub asukoha eelvalik, arvatakse, et see otsus võiks tulla 2019. aasta teises kvartalis. Siis on küsimus, kas algab detailne planeerimistegevus või mitte. Kogu see asi peaks kestma vähemalt kuni sügiseni 2020. Nagu ma olen kogu aeg öelnud, lähtutakse sellest, mis tuleb välja nende analüüside ja uuringute tulemusel, sh kohaliku kogukonna arvamusest, ükskõik, kes on tulevases valitsuses, kas teie, härra Sõerd, või teie, proua Kübarsepp. Ma olen selles täiesti veendunud, et sellest lähtutakse.
Teie küsimuse teine pool oli selle kohta, mille üle me oleme ühiskonnas väga palju debateerinud. See on see, mis on raiemaht ja millega tuleb seda võrrelda. Kas see on, nagu ma vastasin, puhthektaripõhine võrdlus või on see midagi rohkemat? Ma isiklikult arvan, et tuleks maha pidada tõsine debatt. Näiteks ei ole minu meelest õige metsasuse arvestamisel liita sinna juurde soometsad, sest nii või teisiti, aga seal ei hakata kunagi raiuma sellel eesmärgil, et sellest puidust midagi toota. See oli punkt üks. Punkt kaks. Ma arvan, et me peaksime tõsiselt läbi rääkima nn lageraie, aga me peaksime läbi rääkima ka aegjärkse raie. Minu meelest tuleks mõelda, arvestades tänapäevaseid masinaid, mehhanisme ja suuri võimsusi, kas teatud kohtades on mõeldav ka valikraie alternatiiv. Nii et minu meelest tuleb raiemahu puhul arvestada ka neid komponente, mis ma välja tõin. Kui öelda ainult, et see

on raiemaht ja see on juurdekasv, siis see ei ole päris õige. Ma arvan, et juurdekasvu all tuleb välja tuua ka see, mis on tegelikult see majanduslikult küps mets, mida võib minna raiuma. Minu meelest oleks väga mõistlik see diskussioon palju laiemaks tõmmata.

15:31 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

15:31 Andres Herkel
Aitäh, austatud esimees! Austatud peaminister! Mõni nädal tagasi avalikustas "Pealtnägija" saade, et juba 2017. aasta veebruaris toimus Est-Fori ja Vabariigi Valitsuse nelja ministri kohtumine. Need ministrid olid kõigist koalitsioonierakondadest. Selgub, et sellest on järele jäänud üsna põhjalik protokoll, kus muu hulgas on kirjas, et Vabariigi Valitsuselt küsiti sedasama otsust eriplaneeringu algatamiseks ja tervet rida muid selle tehase rajamiseks vajalikke samme. Kas te olite sellest kohtumisest ja selle kohtumise sisust tol ajal teadlik? Kuidas te seletate seda, et see protokoll sai avalikkusele kättesaadavaks alles enam kui aasta hiljem? Miks see ettevõtte loomine ikkagi niimoodi varjatult Vabariigi Valitsuse ministrite hulgas arutlusel oli? Näiteks meie Riigikogu liikmetena sellest ei teadnud.

15:32 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

15:32 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma tõesti ei oska kommenteerida, kuidas mingid protokollid avalikuks saavad või ei saa. Kui teil on huvi, eks siis tuleb see välja uurida. Andke siis teada. Vabariigi Valitsus algatas 11. mail 2017 riigi eriplaneeringu koostamise ja mõjude hindamise läbiviimise puidurafineerimistehase ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks. Riigi eriplaneeringu koostamist ja mõjude hindamise läbiviimist korraldab Rahandusministeerium. Eriplaneeringu jaoks tõesti Rahandusministeerium selle ettepaneku esitas, selle kohta andsid oma seisukoha Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Keskkonnaministeerium, kes mõlemad arvasid, et selle eriplaneeringu algatamisega võiks edasi minna, samuti arvas nii Vabariigi Valitsus. Kui teil on küsimus mingite konkreetsete kohtumiste ja protokollide kohta, siis edastage see. Tuleb välja uurida, niipalju kui mul on võimekust.

15:33 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

15:33 Krista Aru
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Te olete nii täna kui ka oma eelmistes sõnavõttudes rõhutanud kohaliku omavalitsuse arvamuse tähtsust ja kooskõlastamise vajadust. Tartu linna elanikud, Tartu volikogu ja Tartu linnapea on väga selgelt esitanud oma soovi, et eriplaneering peatataks. Miks valitsus praegu Tartu linna kõikide nimetatud organite ja elanike arvamust eirab ja teatab, et eriplaneeringut ikkagi jätkatakse? Kas kogu selle protsessi algus ei oleks pidanudki olema see, et püstitatakse küsimus, et oleks vaja eriplaneering koostada, ja siis alustatakse kommunikatsioonist?

15:34 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Mulle tundub, et minu kohus on tuua välja ka see argumentatsioon, mis kirjutatakse teoreetiliselt selle puidurafineerimistehase plusspoolele, et miks me üldse täna seda debatti siin peame. Kõigepealt arvatakse, et tehas panustaks oluliselt puiduressursi väärindamisse. Ta annaks kindlasti juurde SKT kasvule ka väljaspool Harjumaad. Algatamise hetkel prognoosis MKM, et tehase rajamine suurendaks SKT-d jooksvates hindades 1–1,3% ning annaks lisajõudu ja lisakiirendust meie ekspordile. Kindlasti luuakse sellesse tehasesse töökohtasid, kõrgelt tasustatud töökohtasid. See on see positiivne pool. Nüüd see teine pool, mille te välja tõite. Ka mina vaatasin otseülekandes, nii palju kui töökohustused võimaldasid, aga vaatasin ka pärast seda Tartu Linnavolikogu istungit. Ma arvan, et see, et Tartu Linnavolikogu sellise istungi kokku kutsus, oli väga õige. Nii see peabki toimuma. Suure tõenäosusega, ma arvan, ei ole see viimane heas mõttes arvamuste avaldamine. Lõpuks nad võtsid ka otsuse vastu. Te

küsisite, miks me siis ei tee seda, mida Tartu linnapea soovib. Tõesti, Tartu linnapea on ju öelnud, et mitte mingil juhul ei tohiks ka uuringutega edasi minna. Kui mina vaatasin seda Tartu Linnavolikogu istungit, siis nägin seal ka neid Tartu Ülikooli esindajaid, kes ütlesid, et uurima peab ning uuringute ja mõjuanalüüsidega tuleb edasi minna. Tõsi, siin saalis on Tartu Ülikooli paremini tundvaid inimesi, aga ma arvan, et Tartu Ülikool on selles küsimuses … Ma ei tea, kas ta on just lõhki, aga on erinevatel seisukohtadel. Ühed ütlevad ühtemoodi, teised ütlevad teistmoodi.
Minu meelest ei saa me Eesti ühiskonnas kõiki algatusi, initsiatiive arvestamata jätta. See kõik sai alguse tegelikult sellest, et sooviti investeerida suurusjärgus üks miljard eurot. Meil ei ole Eesti riigis väga palju selliseid initsiatiivgruppe, kes sellise mõttega välja tulevad. Kas nad investeerivad ühe miljardi või mitte, see on iseküsimus. Üldjoontes ma ütleksin positiivsest mõjust rääkides, et soov meie puitu väärindada ei ole üldse paha põhimõte. See on õige põhimõte. Tõsi on see, mis ma vastasin proua Kübarsepale, et kas meil ikka on tegelikult nii palju tooret. Ma pean silmas raie ja juurdekasvu mahtu. Kas me võrdleme võrreldavaid või tuleks ühest võrreldavast midagi maha lahutada? Ma tõin ka mõne näite. Tuleks kaaluda erinevaid raievõimalusi, mis ma ka välja tõin.
Miks valitsus nii otsustas? Me ju kaalusime Tartu linna ettepanekut oma viimasel kabinetinõupidamisel. Pole ühtegi põhjust või pole valmis saanud ühtegi uuringut, mis ütleks, et ei, mitte mingil juhul ei saa sellega edasi minna. Minu meelest on elus mõistlik nii, et kõigepealt tuleb teha uuringud ja analüüsid ning siis teha otsus. Ma rõhutan veel kord ja ma ei väsi seda rõhutamast – ma arvan, et seda tulebki rõhutada –, et kohaliku kogukonna arvamus on igal juhul oluline. Aga kohalik kogukond peab saama ka ju mingisuguste mõjuanalüüside ja dokumentide põhjal lõpuks oma otsuse langetada.
Ma olen toonud välja, et minu meelest tuleb siin lähtuda säästva arengu printsiibist või põhimõttest. Ma siiralt arvan seda. Me oleme võib-olla selle ära unustanud. See tähendab seda, missuguse majanduse, keskkonna ja sotsiaalvaldkonna ühisosa me selles projektis leiame. Kui see osa on ikkagi mingis suunas väga kaldu, näiteks majanduse suunas keskkonna arvel, siis ma arvan, et säästva arengu printsiip ei luba selle projektiga edasi minna.

15:38 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

15:38 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Väga austatud peaminister! Vabaerakond on viimaste aastate jooksul teinud korduvalt ettepanekuid ja ma arvan, et mõistlikke ettepanekuid näiteks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja ka kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muutmiseks, selleks et tagada paremini näiteks opositsiooni õigusi ja anda talle võimalus kaasa rääkida, samamoodi korruptsiooni vastu võidelda. Enamasti on Vabariigi Valitsusest tulnud seisukoht, et me liigselt sekkume omavalitsuste autonoomiasse ja otsustusõigusesse. Kui nüüd aga eraettevõtja tuleb välja ettepanekuga kehtestada eriplaneering, siis Vabariigi Valitsus asub seda toetama. Tartu näitel tundub, et siiski hetkel piiratakse omavalitsuse autonoomiat, otsustuspädevust ja otsustusõigust. Minu küsimus ongi see: miks puudub Vabariigi Valitsusel järjepidev seisukoht, mis see autonoomia ja otsustusõigus siis ikkagi on? See küsimus on väga selgelt kohaliku omavalitsuse pädevuses.

15:40 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Nii nagu ma ka teile vastasin, ma ei näe mitte mingisugust võimalust, et kohaliku omavalitsuse huvidega siin ei arvestataks. Ka reeglistik või kord näeb ette seda, et kohaliku omavalitsuse või kogukonna arvamus tuleb ära kuulata. Ma saan aru, millele te viitate. Te viitate nn vetoõigusele, et kui kohalik omavalitsus ütleb, et ei, siia see ei tule, siis nii peakski olema. Teoreetiliselt me võime ju selle vetoõiguse panna seadusesse sisse. Siis me peame panema sinna sisse 79 vetoõigust ja erinevate teemade jaoks. Kui rajatakse prügilat või kalmistut või ma ei tea, mida veel, siis nendes asjades tavaliselt alati tekib kogukonna huvi nii vastuseisu kui ka poolehoiu mõttes. Ma mäletan Tallinna prügila rajamist. Vist 1991 tehti esimene otsus, et see peab tulema Jõelähtmele, ja 2000. aastate alguses suudeti see lõpuks realiseerida. Ma arvan, et Eesti ühiskond võiks edasi minna mitte, kuidas ma ütlen, keeldude ja käskudega, vaid pigem dialoogiga. Ma ei saa ju muud öelda. Ma saan täna öelda, et kui see eriplaneeringuprotsess jõuab Vabariigi Valitsuse lauale 2019. aasta keskpaigas või lõpus või aastal 2020 – ma küll ei tea, kes on sel ajal peaminister – ja kui minul oleks võimalus otsustada, siis oleks see minu jaoks kindlasti väga suur argument.

15:42 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme, palun!

15:42 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud spiiker! Hea peaminister! Siin oli juba juttu sellest miljardi euro suurusest investeeringust. Me kõik oleme investeeringute poolt ja me kõik oleme töökohtade poolt, eriti väljaspool Tallinna, aga ma tahaksin sellest miljardist natuke täpsemalt rääkida. Minule on räägitud, et investorid on küsinud valitsuse tuge infrastruktuuri arendamiseks oma tehase jaoks, nad on rääkinud konkreetsetest asjadest ja konkreetsetest summadest. Kas te saate mulle kinnitada, et ka teie kätte on jõudnud see info, mida investorid on küsinud, mida nad soovivad ja millistest summadest me räägime maksumaksja jaoks?

15:42 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, auväärt Martin Helme! Ma arvan, et täna ei ole sellist valmidust öelda, kas see tehas tuleb. Rääkida, ma ei tea, et see tähendab nii mitu miljonit sõiduteele või elektrivarustusele või millele iganes – see oleks puhas spekulatsioon. Ma veel kord ütlen, et selliseid asju tuleb hinnata, sh hinnata võib-olla tõesti seda, kui suur on avaliku sektori koormus, kui suur on see taluvus, kui üldse avalik sektor on nõus teatud taustsüsteemi panustama. Igal juhul ta peab sinna panustama, sest selge on ju see, et see tuleb avaliku ruumi arvel. Küsimus on selles, missugune on majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna koosmõju. Nii et vastus teile on see: öelda siin, et see on nii mitu või naa mitu miljonit, kindlasti ei saa. Seda, ma arvan, pole mitte keegi veel tabelisse pannud või sellist arvestust teinud. Ma rõhutan veel kord: Vabariigi Valitsus ei ole otsustanud, et puidurafineerimistehas tuleb. Sellist otsust pole olemas.

15:43 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik, palun!

15:43 Artur Talvik
Aitäh! Hea peaminister! Ma olen absoluutselt nõus, et dialoogi on Eesti ühiskonnas palju rohkem vaja, ja teisest küljest ma olen väga kurb selle pärast, et tundub, et dialoog Tartu linna ja riigi keskvalitsuse vahel ei ole kõige paremini läinud. Aga ma arvan ka seda, et kaasamise asemel võiks kogukondadega, kohalike omavalitsustega ja kõigi muude institutsioonidega palju rohkem läbirääkimisi pidada. Te mainisite ühte huvitavat asja. Tõepoolest võiks teha selle rahvusliku kokkuleppe jaoks, kui suur on meie metsade raiemaht ja juurdekasv ning missugune see mudel on, päris laiapõhjalise kokkuleppe. Vabaerakond on teinud metsarahu manifesti ja me oleme kutsunud üles selle perioodi jooksul raiuma ainult 6 miljonit tihumeetrit. Kas te sellise printsiibiga olete nõus, sinnamaani, kuni uus rahvuslik kokkulepe on saavutatud?

15:45 Peaminister Jüri Ratas
Hea Artur! Sa oled osav poliitik, sa paned mind siin Riigikogu kõnetoolis ütlema jah või ei. Ükskõik, mis ma ütlen, sa saad aru, et sellel ei ole ju hetkel mingisugust kandepinda. See on tore, et te olete selle ettepanekuga välja tulnud. Minu meelest on Vabaerakond tulnud XIII koosseisus välja väga paljude oluliste teemadega, mis tegelikult ühiskonda kõnetavad. Ilma huumori või naljata, ma arvan, et minu meelest tuleks täiesti arutada, kas see harvesterivõimekus kaalub lageraie puhul alati üles selle, millest ma rääkisin: seesama aegjärkne raie, mille üle me tegelikult väga ei diskuteeri, valikraie, mis kindlasti võtab kõige rohkem aega, aga metsapilt jälle püsib, sellega tuleb arvestada. Nii et selle diskussiooni edasiviimist ma toetan. Öelda siin, kas see on 6 miljonit või 8 miljonit tihumeetrit või midagi muud – ma arvan, et nii ei ole võimalik sellele ettepanekule alla kirjutada. Hoida seda teemat fookuses, ma arvan, on väga mõistlik.
Nüüd tulen sinu küsimuse sissejuhatuse juurde. Kogukondadega tuleb nõu pidada. Ma veel kord rõhutan, et ma tunnustan Tartu Linnavolikogu, selle liikmeid ja esimeest selle istungi kokkukutsumise eest, selle arutelu eest, selle sisendi andmise eest. Aga mulle tundub, et see kõik on toimunud selles mõttes nagu väga tugevasti – ma ei ütle, et ainult, ma ütlen, et väga tugevasti – emotsioonide pinnal. Meil ei ole uuringuid. Ma võin tuua sellestsamast Tartu Linnavolikogu arutelust välja ühe ülikooliprofessori sõnad. Ta ütles hoopis midagi muud. Ma mäletan, et ta alustas oma ettekannet

küsimusest, kas me tahame sarnaneda Soome ja Rootsi ja üldse Skandinaaviaga, ning läks sealt edasi. Ma arvan, et järgmistel kuudel, kas pool aastat või kauem, ongi vaja tõsiselt debateerida ja lasta ka spetsialistidel asja hinnata. Ma arvan, et see hinnang on väga oluline sisend edasiseks tegevuseks. Kui see hinnang on karm ... Kõige rohkem me kardame ju karmust keskkonna arvel, aga ma arvan, et ka sotsiaalvaldkonna arvel. Küsimus on selles, kui suur see riive siis on. Tänapäeval, 21. sajandil, on nii palju lahendusi, mis aitavad keskkonda oluliselt rohkemal määral säästa. Ma saan aru, millel meie emotsioonid põhinevad. Isegi minu generatsiooni emotsioonid põhinevad teatud tselluloositehastel, mis olid 30 aastat tagasi. Siinsamas Tallinna kesklinnas oli üks selline. Nii et ma arvan, et neid asju tuleks hinnata. Loomulikult peab see info olema täielikult avalik, seda tuleb avalikkusega jagada, siis saab lõplikud otsused langetada.

15:48 Esimees Eiki Nestor
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:48 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh, austatud esimees! Hea peaminister! Ma jätkan kolleeg Andres Herkeli küsimust. Ta viitas "Pealtnägijas" avalikuks tehtud memorandumile või dokumendile, mida varem avaldatud ei olnud ja millest selgub, et juba aasta tagasi esitasid tselluloositehase arendajad ministritele terve pika soovide nimekirja, kus muu hulgas sooviti seaduste muutmist, taotluste kiirmenetlemist ja ka Riigimetsa Majandamise Keskuse poliitika muutumist. Iseenesest võib soove ju esitada, aga see, et valitsus on sisuliselt selle memorandumi täitmiseks võtnud ja selle järgi samm-sammult liikunud, on kaunis ehmatav. Kas on olemas ka selline dokument ja memorandum, kus on juba kirjeldatud uuringute oodatavaid tulemusi ja valitsuselt soovitavat otsust tehase rajamise kohta? Kui te vastate eitavalt, siis kuidas me õigupoolest siin saalis või ka Tartus saame kindlad olla, et see nii ka on?

15:49 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, austatud Keit Pentus-Rosimannus! Loomulikult, sellist dokumenti, memorandumit või kirja, millele te viitate, ei ole olemas. Aga ma arvan, et on väga aus, et te ütlete välja oma arvamuse. Te olete endine keskkonnaminister ja teie arvamus igal juhul loeb. Minu meelest on väga paljud teie erakonna juhtpoliitikud öelnud otsesõnu välja, et nemad seda ei toeta. Tõsi, ma olen lugenud teie erakonna peatse esimehe seisukohta, tema on öelnud, et analüüsima peaks. Ma arvan, et terve debatt peab toimuma nii erakonnas kui ka ühiskonnas. Kuidas te saaksite mind uskuda? Ma ei saa ju muud teha kui teile silma vaadata ja öelda, et ei ole selliseid kokkuleppeid, millele te viitate, nagu oleks teada, missugused on uuringu tulemused, või oleks teada, kas ja millal see tehas tuleb, et see memorandum oleks peaministri poolt alla kirjutatud või mingi selline kiri saadetud. Ei, ei ole.

15:50 Esimees Eiki Nestor
Laine Randjärv, palun!

15:50 Laine Randjärv
Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Mina tahan teid ilma igasuguse irooniata tunnustada järjekindluse eest, et te olete öelnud, et neid uuringuid tuleb jätkata. Ma arvan, et sellel teemal ilma igasuguste analüüside ja uuringuteta debateerida ei olegi võimalik. Erinevalt sellest, mida te olete tasuta ühistranspordi kohta jäärapäiselt ilma igasuguste uuringuteta otsustanud, et seda tuleb teha, nüüd te ütlete, et tuleb teisiti käituda. See on väga positiivne. Te olete otsustanud, et need uuringud ikkagi jätkuvad. Millal täpselt siis neid uuringuid alustatakse? Millal me saame öelda, et jah, praegune valitsus on öelnud, et nüüd need uuringud algavad? Missugust ajagraafikut te sellele kõigele planeerite või jätate ka alustamise järgmisele valitsusele?

15:51 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ei jäta. Ma ütlen niiviisi, et sellel valitsusel, mis praegu on ametis, Eesti juubeliaastal, ei ole mitte ühtegi tundi aega niisama tiksuda või lihtsalt koos käia ja mesijuttu rääkida. Siin on tegusid vaja! Tuleb tunnistada, et nende 17 aasta jooksul on ikkagi päris palju asju siin Eesti riigis lahenduseta jäänud. Te osava poliitikuna tõite lisaks puidurafineerimistehase teemale sisse tasuta ühistranspordi. Me võime ka

sellest rääkida, aga vaevalt te soovite sellest rääkida. Kuid paar sõna, sest Riigikogu liikme palve on ju valitsusliikmele alati kohustuseks. Siin saab ainult Riigikogu istungi juhataja sekkuda ja öelda, et minnakse teemast mööda. Te väga osavalt sidusite selle puidurafineerimistehase teemaga. Ma arvan tõesti, et transpordis on vaja paremat lahendust, tihedamaid graafikuid, ma arvan, et on vaja ka paremat piletihinda. Ma tõesti olen ühistranspordi usku. See on muide ka väga keskkonnasäästlik. See on seesama küsimus. Igal juhul on ühistransport palju keskkonnasäästlikum kui sõiduautodega sõitmine: teede koormus, õhusaaste. Nii et see on väga-väga tähtis nüanss.
Nüüd ajakava kohta. Ma tegelikult vastasin sellele küsimusele, aga ma võin uuesti vastata, see ei ole probleem. Lähteseisukohad ja mõjude hindamise väljatöötamiskavatsus peaksid saama valmis oktoobris 2018, hetkel on nii planeeritud. Peale seda, kui üldse minnakse edasi – igal pool on ju tingimuslikud laused –, toimub asukoha eelvalik ja see otsus jääb, nagu ma ütlesin, maikuusse 2019, teise kvartalisse. Kui minnakse edasi, siis tehakse detailne planeeringulahendus ühes asukohas ja planeering kehtestatakse. Suure tõenäosusega ei saa see toimuda enne septembrit 2020. Nii ongi. Kui küsida, kes on sinna veel kaasatud, et saaks anda teile veel parema ülevaate, siis need on Põllumajandusamet, Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet, Veeteede Amet, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet ning Lennuamet. Kaasatavad on kindlasti Riigikogu, Tartu ja Viljandi maakonna kohalikud omavalitsused, keskkonnaühendused, põhjendatud huviga asutused, näiteks Eesti Raudtee, isikud, kelle õigusi võidakse puudutada – ma kujutan ette, et need on inimesed, kelle kodukohta või kodukinnistuid see planeering hõlmab –, ja need, kes soovivad olla kaasatud, aktiivsed kodanikud. Selline on enam-vähem see ajakava ja need etapid. Ma veel kord ütlen, et see kõik on seotud sellega, et üldse ühel hetkel nii kaugele jõutakse, kui pärast analüüse on peale jäänud arvamus, et sellega saab edasi minna. Aga vabalt võib peale jääda see arvamus, mis on teie ametikaaslasel Keit Pentus-Rosimannusel. Tema ütleb, et ei tuleks edasi minna. Ma arvan, et see analüüs peakski selle välja selgitama.

15:55 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

15:55 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Hea peaminister! Omal ajal õpetati mulle koolis, et praktika pidi tõe kriteerium olema. Kas see planeeritav tehas on maailmas midagi ainulaadset või on selliseid veel olemas? Kas meie oleme olemasolevatest sammu eespool? Võib-olla on kusagil maailmas näha, milline vesi sealt tehasest välja tuleb ja mis sealt korstendest tuleb? Võib-olla on uuringutele toetumise asemel võimalik kusagilt praktikat võtta ja kallite uuringute asemel saaks kuidagi kergemalt hakkama.

15:56 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Te tõite väga õigesti välja selle kallite uuringute mõtte. See on olnudki üks aluspõhimõtteid, et riik tellib need uuringud, aga sinna maksumaksja raha hetkel ei panda. Tõsi, kui on vaja mingeid lisategevusi, siis tuleb otsus teha. Kas praktika võiks olla üks väga oluline osa? Härra Põldaru, ma vastan, et jah, kindlasti. Ka mina olen küsinud oma mõningate ametikaaslaste käest, kui on räägitud õhusaastest, et kuidas sellega siis mujal pool maailmas on. See tehas, ma arvan, midagi sellist eriskummalist ei oleks. Neid tehnoloogiaid on kindlasti olemas, ka siin lähedal. Eriküsimus on teatud nüanssides, kui palju neid on rajatud ja rajatakse 2017, 2018, 2019, 2020. Teatavasti tehnoloogia kogu aeg areneb. Tööstusrevolutsioon 4.0 – sinnapoole me ju püüdleme. Aga ma arvan, et see, et lisaks teoreetilisele baasile tuleks praktikat hinnata, on kindlasti õige.

15:57 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

15:57 Mart Helme
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud peaminister! Meil päevast päeva kurdetakse selle üle, et ei ole tööjõudu. Kas valitsus on juba teinud analüüse, kui palju selle tehase ehitamine tööjõudu nõuab ja kui palju selle tehase töös hoidmine tööjõudu nõuab ja kust see tööjõud tuleb?

15:57 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Jah, ma olen kuulnud esialgseid hinnanguid, kui mitmele inimesele võiks see tehas töökoha luua, need on väga esialgsed. Kui palju peaks nõudma tööjõudu see, et see tehas valmis ehitada – ei, ma ei ole sellist analüüsi näinud. Kui te küsite, kust see tööjõud peaks tulema, siis ma arvan, et minu esmane kohus, mille ma endale võtan, on kaasa aidata sellele, et võimalikult palju Eestimaa elanikke, kes täna töötavad Eestist väljaspool, näiteks Soomes või teistes riikides, pöörduks Eestimaale tagasi ja neil oleks kindlus, et neil on elukoht ja töökoht ning lastel lasteaia- ja koolikoht. Ma räägin sellest, et me peame töötama selle nimel, et Eestis elukvaliteeti igapäevase toimetamise mõttes parandada. Selle nimel olen ma valmis töötama. See on ka see põhjus, miks ma ütlen, et see majanduskasv, mida eelmisel aastal näitasid meie tublid ettevõtjad, peab olema võimalikult kaasav, ta peab jõudma kõikide Eestimaa perede ja inimesteni. Selle eest, et eestimaalased oma kodumaale tagasi pöörduks, ma igal juhul seisan. Lisaks on olemas veel üks ressurss: kui palju me suudame tööjõuturule tuua neid oma kaasmaalasi, kes mingil põhjusel ei tööta, kas põhjuseks on teatud puue, vanus või mingid teised sotsiaalsed probleemid ja küsimused. Ka siin on minu meelest piisav lõtk ja vakants olemas, et selle nimel töötada.

15:59 Esimees Eiki Nestor
Ain Lutsepp, palun!

15:59 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud peaminister! Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas on kirjas eesmärk jõuda Emajõe ja Peipsi järve hea seisundini aastaks 2027. Täiendav koormus vesikonnale tuleb ka Est-Fori tehasest. Peipsi ei ole teatavasti Eesti siseveekogu. Kuivõrd on sellega arvestatud eriplaneeringus? On siin võimalik probleemide teke suhetes meie idanaabriga?

16:00 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Tulen tagasi selle teie väga vajaliku arupärimise vastuse esimeste lausete juurde. Siin oli kirjas: "mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi." Te viitasite just ühele aspektile. Loomulikult, see on riigipiire ületav küsimus. Kas siin võib tulla tagasilööke? Miks mitte, loomulikult võib tulla. Sellega tuleb arvestada. Nii et vastus on, et sellega tuleb tegeleda, aga kui teoreetiliselt vastata, siis jah.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

16:01 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Te mainisite sellist asja, et praegu ei saa ka olla rahul Emajõe ja Peipsi vee olukorraga. Kui nüüd seda erikasutusluba otsustati, kas oli siis juttu, missuguseid abinõusid kõigepealt on vaja tarvitusele võtta, et vee olukorda parandada ka sel juhul, kui seda tehast sinna ei tule? Seda esiteks. Teiseks, kui see tehas tuleb, kui palju siis tuleb maksumaksjal täiendavalt panustada, et Emajõe vee seisukord paraneks? Tahan veel juurde küsida. On olnud selliseid jutte, et maksumaksjatel tuleb kõik need kommunikatsioonid, teed ja liinid ja muu, ühesõnaga, et need tuleb valitsusel kinni maksta. Mingist 300 miljonist on olnud juttu. Kas oli kõne all ka konkreetsemalt, et kas need omanikud ...

16:02 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

16:02 Arno Sild
... ehitavad kõik need lisakommunikatsioonid ...

16:02 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Suur aitäh!

16:02 Arno Sild
... või jäävad need kogu meie rahva õlgadele?

16:02 Esimees Eiki Nestor
Väga suur aitäh!

16:02 Peaminister Jüri Ratas
Ma igal juhul tänan sellele väga olulisele teemale tähelepanu juhtimise eest! Ma arvan niiviisi, et see ei saa sellise suure investeeringu puhul kõne alla tulla. Te mainisite vaat et suuremat investeeringut, kui on Rail Balticu projekt, milleks hetkel on planeeritud 268,5 miljonit, teie mainisite 300 miljonit. Tõesti, te ütlesite ju väga õigesti, et kelle õlgadele see siis ikka jääb, maksumaksjate õlgadele. Ei, ma seda küll ei toeta. Ma arvan, et see ei ole õige suund. Kui erasektor on valmis nii suurt investeeringut tegema ja kui riik saab olla tõsiseks partneriks, ütleme, bürokraatia ja paberimajanduse juures, siis seda peab kindlasti tegema. Näiteks, needsamad analüüsid ja uuringud. Minu meelest teie fraktsioonikaaslane Martin Helme küsis, kas on arvutatud, kui suur siis see investeering on. Põhimõtteliselt oli see sama küsimus. Seda valmidust ei ole, et seda suurusjärku saaks täna öelda. See on peaaegu kolmandik investeeringu suurusest. Ma arvan, et see ei ole mõistlik. Ma seda kindlasti ei toeta.
Teie küsimuse esimene pool oli Emajõe ja Peipsi järve kohta. Sealse vee seisundi parandamisega tuleb toimetada pidevalt ja kogu aeg siis, kui seda tehast sinna ei tule. Kui see tehas sinna tuleb, siis see on kohustus, mida minu arvates peavad kandma ettevõtjad ja ettevõtlussektor, investeerijad peavad seda kandma. Õhusaaste ja veesaaste peavad olema võimalikult minimaalsed.

16:04 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, peaminister! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Artur Talvik, palun!

16:04 Artur Talvik
Tänan, esimees! Tänan, peaminister! Teie vastustest järeldusi tehes võiks öelda, et väga lootusetu olukord ei olegi, äkki võimegi jõuda mingi huvitava lahenduseni. Aga on mõningad punktid, mida ma tahaks selle debati sees veel ja veel kord rõhutada.
Esimene punkt on seesama kohaliku omavalitsuse autonoomia. See on asi, mis väga kiiresti võetakse eri teemade arutelul taskust välja. Ka valitsuses öeldakse, et oi-oi, me ei saa midagi teha, siin on kohaliku omavalitsuse autonoomia. Nüüd korraga sõidetakse sellest kohaliku omavalitsuse autonoomiast üle ja selleks on leitud väga tore tee nimega "eriplaneering". See on üks asi, mis on ühe sellise nõrga koha Eesti ühiskonnas esile toonud. See koht on nimelt see, et meie läbirääkimisoskused on väga nõrgad, need on väga nõrgad kogukonna tasandil, kohaliku omavalitsuse tasandil, valitsuse tasandil ja kõigi nende kolme osapoole omavahelistel läbirääkimistel. Me räägime kaasamisest, aga tegelikult on kaasamine muutunud totaalseks formaalsuseks. Mina ausalt öeldes püüan seda sõna isegi väga vähe kasutada ja tahaksin selle asemele tuua ühiskonnas kasutusele sõna "läbirääkimised", mis on kahe või mitme osapoole eesmärgipärane tegevus.
Teine asi, millele Vabaerakond on kogu aeg tähelepanu juhtinud: siin ei ole küsimus ainult ühes vabrikus, et kas ei või jaa, küsimus on palju komplitseeritum. Nii-öelda alglätete juurde tulles: kui palju meil on tegelikult seda metsaressurssi, mida väärindada. Muidugi ütlen kõigile neile, kes arvavad, et tselluloos on väärindamise viimane aste, et ta seda ei ole, ta on poolfabrikaat. Siin peaks veel igasuguseid vabrikuid olema, et see väärindamise kõrgeim tase oleks Eestis ja Eestisse jääks see raha, mis hiljem selle kauba müümisel tekib. Ehk ressurss, mida väärindama hakatakse, on see küsimus, mis tänaseks ei ole Eestis lahendatud. On väga selge, et 15 miljonit tihumeetrit, mis arengukavas on, on Eesti või Eesti metsa jaoks väljakannatamatu. Nii suurt raiumist ei saa Eestis olla. Seda ütlevad paljud rahvusvahelised organisatsioonid, viidates sellele, et me teeme endale liiga.
Vabaerakonna ettepanek on jällegi leida rahvuslik kokkulepe, öelda, missugused on raiemahud liigiti, toonitan, et liigiti. Sellepärast et meil on liike, mida võiks raiuda väga palju ja mis tegelikus metsastatistikas annavad n-ö metsapinda kõvasti juurde. Aga teisest küljest on väga väärtuslikke liike, millele on kõige suurem surve. See on ka arusaadav. Teiseks, juurdekasvu valemid või mudelid – ka need on lõpuni kokku leppimata ja nii ei tohiks olla. Seepärast kutsume kõiki üles liituma meie metsarahu manifestiga, mis ütleb, et kuni selle hetkeni, kuni me sellist rahvuslikku kokkulepet ei ole saavutanud – tõenäoliselt võiks uus arengukava olla see rahvuslik kokkulepe –, võiksime piirduda 6 miljoni tihumeetri raiumisega.

Igal juhul täname peaministrit meie küsimustele vastamast! Sellega olen ma väga nõus, et ilma dialoogita me oma väikeses Eestis edasi minna ei saa. Dialoogi on palju rohkem vaja ja mitte ainult formaalset kaasamist, vaid dialoogi läbirääkimiste vormis. Aitäh!

16:09 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme, palun!

16:09 Martin Helme
Palun kohe lisaaega ka! Igaks juhuks.

16:09 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

16:09 Martin Helme
Ehk ei lähe seda vaja.
Lugupeetud spiiker! Hea peaminister! Head kolleegid! Ma tahaks kohe alguses ära öelda, et mina ja meie erakond ei ole iseenesest tööstuse vastased. Me ei ole ka konkreetselt puidutööstuse vastased. Aga enne, kui me otsustame ühe konkreetse tehase poolt või vastu olla, soovime me asjad endale selgeks teha. Ka tänane arupidamine ei aidanud kahjuks seda selgust luua. Meile on jätkuvalt täiesti selge, et praegu pakutud asukoht ei sobi. Ega rohkem põhjust ei peagi olema kui see, et kohalikud elanikud on vastu. Ja mitte lihtsalt üks või kaks kohalikku maaomanikku või mingisugust elupõlist vastuolijat, vaid kui ikkagi praktiliselt kogu Tartu linn ja selle ümbruskond on üksmeelselt öelnud, et nemad seda tehast sinna ei taha, siis selle asemel, et raiuda peaga vastu lauda ja öelda, et me mõtleme, aga tegelikult tegutsetakse selle nimel, et see sinna ehitada, tuleks otsida alternatiivseid kohti. Samamoodi on selge, et meil ei ole oldud ausad tehnoloogia, mahu ja kõikide tehase rajamisega kaasnevate tagajärgedega, sest on täpselt kahesugust informatsiooni. Esiteks öeldakse, et tehnoloogia ja mahud on väga selgelt välja valitud ja paika pandud ning need ei muutu. Samal ajal propagandana avalikkusele räägitakse sellest, kuidas kõik on alles lahtine ja otsustamata. No kaks asja korraga. Need mõlemad asjad korraga ei saa tõde olla, üks neist peab vale olema. See tähendab seda, et selle tselluloositehase puhul ikkagi väga häiriv on see protsess, väga häiriv on see viis, kuidas on seda asja aetud. Minu meelest ka tänase arutelu ajal joonistus ikkagi väga selgelt välja, et asju aetakse täiesti valest otsast, on alustatud valest otsast ja edasi liigutakse valet pidi.
Nii, üks kõige teravamaid teemasid, mis ei ole veel võib-olla fookusesse tulnud – praegu me räägime eelkõige keskkonnateemadest ja raiemahtudest –, aga ikkagi üks olulisemaid teemasid on see investeering ise, selle asja rahaline külg. Räägitakse miljardiinvesteeringust. Meie fraktsioonil on ees kohtumine nende investoritega, seal me loodetavasti saame täpsemaid vastuseid. Aga üldiselt on põhjust karta, et me tegelikult ei räägi miljardiinvesteeringust, vaid me räägime umbes miljardilise müügiväärtusega tehase püstipanemisest, kus investorid oma rahaga riskivad väga väikeses koguses. Esimene punkt selles on RMK-ga sõlmitav leping või kokkulepe, kus garanteeritakse mingid kogused mingi hinnaga, kusjuures seda ei tehta absoluutselt hankekorras või turutingimustel. Sellel on mitu väga halba tagajärge. Üks on see, et ta justkui sellest protsessist lülitab välja erametsaomanikud, kellele samal ajal räägitakse silma pilgutades, et nemad saavad ka hakata oma puitu parema hinnaga müüma. Aga äkki tegelikult ikkagi ei saa! Teine on see, et RMK on meie kõigi vara, kõigi Eesti inimeste vara, ja kui sealt väga suured kogused kas või natukene alla turuhinna välja lähevad, siis on sisuliselt tegemist rahvalt varastamisega. Sellisel asjal tuleb silm väga tähelepanelikult peal hoida.
Teine oluline teema on seesama infrastruktuuri rajamine. On täiesti usaldusväärsetest allikatest teada, et investorid on väga konkreetselt öelnud, et tehase püstitamiseks on vaja riigi panust infrastruktuuri rajamisse. Ma küsisin peaministrilt, kas sellist panust on küsitud ja mida on küsitud. Hea küll, me võib-olla veel ei tea summasid, sest selleks oleks vaja teada juba täpset asukohta, oleks vaja teada tõepoolest, kui mitu kilomeetrit teid, kui mitu kilomeetrit elektriliini, missuguseid võimsusi jne on vaja, aga selge on see, et need on kõik väga kallid asjad. Me räägime väga suurtest summadest. Kui nüüd tuleb välja, et suure osa investeeringust teeb tegelikult maksumaksja infrastruktuuri ehitamise ja RMK käenduste või garantiide või kontsessioonide kaudu, siis muutub see miljardiinvesteering hoopis väiksemaks kui miljard ja suur osalus selles on hoopis maksumaksjal. Kui see tehas on maksumaksja abiga valmis ehitatud, siis mis sellest edasi saab, kellele see läheb, kellele see müüakse? Võib-olla

soomlastele, võib-olla sakslastele, võib-olla hiinlastele. Igal juhul – ükskõik, kellele see müüakse – saavad need, kes müüvad, kogu selle raha, mis müügist tuleb, endale, kusjuures nad ei ole ehitanud selle tehase mitte enda rahaga, vaid maksumaksja abiga. Selline skeem ei ole absoluutselt vastuvõetav, selle vastu on vaja luua riskimaandamise mehhanismid.
Kolmas või neljas väga oluline aspekt. Olukorras, kus Eestis on väga tõsine tööjõupuudus, eriti ehitussektoris, oleme me väga mures, et seda tehast ehitama tahetakse Eestisse tuua võõrtööjõudu Ukrainast, väga arvestataval hulgal. Meil on juba praegu väga tõsine probleem tööjõu või ajutise tööjõu sissevedamise tõttu Ukrainast, Venemaalt ja Valgevenest. Kui me oleme jälle olukorras, nagu me olime fosforiidisõja ajal, kus, jah, keskkond oli üks oluline aspekt, aga venestamine oli teine oluline aspekt, siis ei saa absoluutselt nõus olla sellega, et ühe puidutehase ehitamise jaoks tehakse Eesti venestamisel järgmine käik. Nii et kui nendele küsimustele saab vastuseid – kahjuks täna neid siit ei saanud –, kui need asjad hakkavad selguma, siis saab ka otsustada, kas see investeering on hea või ei ole. Aitäh!

16:15 Esimees Eiki Nestor
Aadu Must, palun!

16:16 Aadu Must
Austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Ma vahepeal tundsin, nagu oleks siin natukene arutlusel ka minu personaalküsimus, sest eelmise aasta novembris Tartu Linnavolikogu esimehena ma tõstatasin teema, et võimaliku puidurafineerimistehase küsimus tuleb võtta linnavolikogu erakorralise istungi päevakorda. Kui me seda tegime, siis meil olid ka väga selged eesmärgid, miks seda teha. Kogu Tartu Linnavolikogu ja linnavalitsus tagantjärele on seda meelt, et kohaliku omavalitsuse ülesanne on kaitsta oma inimesi ja looduskeskkonda ning kogu piirkonna jätkusuutlikku arengut.
Tegelikult me võtsime seda asja veel veidi laiemalt. Ega meie eesmärk ei olnud see, et teeme ühe koosoleku ja vaatame, kes kõvemini karjub. Teate, ärge meid nüüd liiga uhkeks pidage, aga Tartu on Eesti teine linn ja tema loodud pretsedendid peaksid andma eeskuju ka teistele. Meie eesmärk oli see, et ükskord ometi käia läbi kõik arutelu etapid ja näidata, kuidas lahendatakse riigi keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse koostöö probleeme. Ma ütlen veel, et me suhtusime sellesse suure positiivse ootusega, aga meil olid ka hirmud. Kust tulevad hirmud? Hirmud tulevad senisest ajaloolisest kogemusest. Viimastel aastakümnetel ei ole asi ju paranenud, vaid ikka ja jälle on hirm, et mingi Rail Baltic või mingi Tartu vangla või – veel varasemast ajast – mingid fosforiidiasjad lepitakse kuskil kokku. Inimestel on mure, miks ei tule need asjad võimalikult vara laua peale. Sellepärast me selle koosoleku tegimegi.
Teine asi veel. Mitte kunagi ei ole Tartu volikogu arvanud, et me lahendame ära kõik probleemid. Täna 50 aastat tagasi arutati globaalprobleeme. Teate, 1968. aastal pandi paika üks huvitav põhimõte: globaalprobleemid mõjuvad globaalselt, aga neid ei saa lahendada ühe otsusega, neid tuleb lahendada järjekindla töö korras, iga probleemi eraldi ja seal paigas, kus see probleem on tekkinud ja kus teda lahendada saab, meie igaühe töökohal.
Tartu Linnavolikogu poolt vaadates ei olnud meil mingit lootust, et me lahendame ära Eesti metsade probleemi. Aga olukorras, kus me näeme, et on kolm metsateadlaste koolkonda, kes kõik arvavad, et nemad käivad õiget sammu ja kaks ülejäänut eksivad, me oleme rahul sellega, et see diskussioon õnnestus tekitada. Ja see tulebki tekitada. Muide, läheks – 50 aastat on vähe – 100 aastat tagasi. Eesti iseseisvuse üks suurematest isadest Jaan Poska ütles sedasama: ärge üritage lahendada ühte probleemi ühe käsuga, vaid tuleb tegutseda süstemaatiliselt ja luua otsustusmehhanismid. Tuleb ehitada Eesti riiki. Aga mitte niimoodi, et kui tuleb üks teema üles, siis kõik asjad lüüakse nagu puder ja kapsad sassi ja öeldakse, mida keegi tahab või mida ei taha.
Tartu volikogus läheb teema arutelu edasi. 19. aprillil me arutame ka, mis toimub. Arvamusi on erinevaid. Me üksmeelselt leidsime, et ka meie püüdsime kõvasti rääkida, et meid kuuldaks. Varem on juhtunud, et ei ole kuuldud. See ei käi konkreetselt selle valitsuse või mingi konkreetse projekti kohta, vaid nii ongi ju olnud.
Põhjalik analüüs on vajalik. Rahvusvaheliselt on tegemist olulise teemaga. Olin ise juures, kui Läänemeremaade Nõukogu arutas möödunud suvel keskkonnaprobleeme, Emajõe ja Peipsi järve probleeme. Kõiki neid asju tuleb edasi uurida. Aga ma loodan jätkuvalt, et selles tselluloosivaidluses tekib just see pretsedent, et valitsus teeb oma tööd, ja teeb hästi, ning kohalik omavalitsus kaitseb oma

inimesi hästi. Ma loodan, et ei juhtu nii, nagu juhtus kunagi Poola riigis, kus anti igale šlahtitšile vetoõigus, et pane veto peale. Ja teate, mis juhtus siis, kui keskvalitsus ei teinud keskvalitsuse tööd, vaid ütles, et las kohalikud otsustavad kõik? Juhtus nii, et ühte riiki pärast seda sajandeid enam ei olnud. Aitäh!

16:20 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

16:20 Külliki Kübarsepp
Härra esimees! Aitäh, hea peaminister, vastuste eest! Kuigi võiks öelda, et oli palju tehnilisi numbreid, aga see sõnum jäi puudu. Mida ma tajun debattides, mis toimuvad siin saalis ja meedia vahendusel, aga ka inimestega rääkides? On astutud ühe ja sama reha otsa, mida ma olen ka ise siit puldist peaministrile mitmel korral meelde tuletanud. Kõik algab kommunikatsioonist, avatud suhtlemisest ja selgitustest. Ma arvan, et see tekitaks usaldust ka poliitikute vastu. Kogu see kammajaa, mis toimub, hävitab ju meie kõigi mainet. Ma arvan, et see ei ole mõistlik, kui me tahame meie poliitilist kultuuri parandada ja usaldusväärsust suurendada.
Ma ütlen peaministrile niipalju infoks, et 30. aprillil tuled sa siia tagasi ja püüad leida vastuseid Andres Herkeli algatatud küsimustele, et selgitada seda salajasust ja koordineeritust kolme koalitsioonierakonna vahel, ma pean silmas just sama kohtumist eelmise aasta veebruaris, mida Andres Herkel siin mainis.
Väga paljud asjad jäävad ju ikkagi endiselt selgusetuks, alustades sellest RMK lepingust, mis on harukordne. Ka sellestsamast "Pealtnägija" saatest tuli välja, et ettevõtjad andsid ette mahupiirangud, mis on olnud erakordne, ütleme, RMK senise tegevuse planeerimisel. Siiani on räägitud kuni viiest aastast, aga nõuti 15 aastat ja see automaatselt ka anti.
Arusaamatuks jääb see, mida te täna olete ka mitu korda maininud, et on suur rahvusvaheline huvi. Mis või kes on see suur rahvusvaheline huvi? Ma vaatasin Est-For Investi äriregistri kannet, kust tuleb selgelt välja, et on olemas vist lätlaste huvi. Nemad on ka selle firma osanikud. Siiani on räägitud, et ärimudelit püütakse üles ehitada Valgevene ja Läti puidule. Valgevenega teatavasti meil ju riigipiir puudub, mis toob automaatselt mängu Vene ärimeeste huvid. Ehk üles jääb veel üks küsimus: miks just sellel puhul antakse riiklik garantii, nii RMK kui ka eriplaneeringu menetlemise kaudu? Aastaid tagasi, ma mäletan, sooviti Audrusse rajada mastaapset kalakasvatusfirmat, ja siis saadeti kapo peale. Miks sellel puhul näiteks analoogselt ei käitutud ja enne ettevõtjate tausta ei uuritud? Neid küsimusi on väga palju. Kasutasite oma vastuses hinnangulisi omadussõnu selle ettevõtja kohta, põhjendades, miks valitsus niiviisi käitub. Aga ma arvan, et Eesti-suuruses riigis peaks iga ettevõtja olema väärtus omaette ja me peame looma meetmeid, et ettevõtjatel oleks turvaline ja hea majandamiskeskkond. Kui me loome eeliseid ühele või teisele, siis tekib teistel õigustatud küsimus, miks neid samaväärselt ei kohelda. Kas sellele küsimusele on vastus antud või mitte?
Minu soovitus on see, et te taganeksite tsentraalsest otsustusõigusest, mis tundub vetoõigusena omavalitsuse ja kohalike inimeste suhtes. Palun pakkuge neile kindlustunnet, et te olete nende poolt. Palun ärge kasutage sellist hoiakut, nagu te oleksite barjääriga ümbritsetud, vaid pigem kasutage seda foorumit selgitusteks. Tooge ise need dokumendid sahtlist välja, et meedia ei peaks nuhkima. See jätab halva maigu. Aitäh!

16:25 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ei ole rohkem läbirääkimiste soovi, küll aga soovib peaminister kasutada oma õigust sõna võtta. Palun, Jüri Ratas!

16:25 Peaminister Jüri Ratas
Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Auväärt Riigikogu liikmed! Ma tahan kõigepealt veel kord öelda aitäh Vabaerakonna fraktsioonile selle arupärimise eest, ja kõigile, kes sellele alla kirjutasid. Ma arvan, et see on oluline teema. Nagu ka Artur Talvik siin ütles, igasugune tihedam või tõhusam läbirääkimine kogukonnaga on oluline. Ma tänan kõiki, kes sõna võtsid!
Ma tahtsin öelda ainult seda, et minu arvates oli täiesti üllatav see, mida ütles EKRE. Niipalju, kui mina aru saan, teie soov on ka selgust luua. Ma tervitan seda. Te ütlesite välja, et te pole tööstuse vastu. Minu meelest on see oluline, et me kohe, enne diskussiooni algust ei tapaks ettevõtluspoolt ära. Me saame

isegi aru, et investeering on oluline. Keskkonna arvel see tulla ei saa, ei tohi. Ma ei ole mingi Est-Fori kaitseadvokaat ega nende eestkõneleja, aga ma arvan, et Eesti ühiskond on tugevam ja tervem, kui me suudame selliseid debatte pidada. Minu meelest aitas ka see Vabaerakonna algatatud arupärimine sellele kaasa vähemalt ühe sammuga positiivsuse poole.
Martin Helme ütles, et te ei ole selle vastu, aga et te olete selle vastu, et see tehas just sinna tuleb. Kui te peate silmas Viljandi- ja Tartumaad, siis ma mõistan teid, aga kui te peate täpsemat asukohta silmas, siis pean ütlema, et mina ei tea, kuhu see tehas tuleb. Siiralt, ma ei tea, sest asukohta minu teada pole paika pandud. Maakondlikus mõttes jah, aga konkreetselt, et sinna – seda ei ole kuskil otsustatud. Alati on küsimus ju selles, et kui me neid otsuseid teeme, siis me peame kaaluma ka seda, kas siis investoril huvi on või ei ole. Kui investoril huvi ei ole, siis selle programmi või projektiga ei saa edasi minna.
Mulle heideti ette, et te ei saanud täna minu käest vastuseid. Ma panen käe südamele ja ütlen, et mina ei tee neid uuringuid, ausõna ei tee. Neid uuringuid peavad tegema ikka need, kes on selleks loodud ja seatud. Tõsi, nagu ma ütlesin, kui minul on võimalus neid otsuseid langetada, olla üks nendest, kes seda otsust langetab, siis kohaliku kogukonna kaasamine on minu arvates oluline. Aitäh!

16:28 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

---

4. 16:29 Arupärimine õigusliku järjepidevuse kahtluse alla seadmise ja venetumise kohta (nr 423)

16:29 Esimees Eiki Nestor
Nüüd arupärimine, mille on esitanud Keit Pentus-Rosimannus, Maris Lauri, Yoko Alender, Liina Kersna, Eerik-Niiles Kross, Urmas Kruuse, Kalle Laanet, Terje Trei, Jüri Jaanson, Ants Laaneots, Valdo Randpere, Anne Sulling, Kristen Michal, Meelis Mälberg ja Laine Randjärv. Arupärijate nimel Keit Pentus-Rosimannus, palun!

16:29 Keit Pentus-Rosimannus
Austatud spiiker! Hea peaminister! Head kolleegid! Hoiatavaid näiteid selle kohta, kuidas praegune valitsus väikeste, justkui moka otsast öeldud väljaütlemistega murendab olulisi põhimõtteid – selliseid põhimõtteid, mis siiamaani on poliitilistest erimeelsustest kõrgemal seisnud –, on viimasel aastal olnud sedavõrd palju, et nende ignoreerimine ei oleks lihtsalt mõeldav.
Üks osa nendest väljaütlemistest ja ka tegudest puudutab peaministripartei juhtivate poliitikute seisukohti ja arvamusi, mis on otseses vastuolus meie senise välispoliitilise liiniga. Siia alla kuuluvad näiteks Kremli propagandakanali rahastamine meie oma maksumaksjate rahaga, aga ka näiteks peaministripartei aseesimehe väljaütlemised, kes on tervitanud debatti Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonide üle.
Teine osa sai aga eriti teravalt, eriti drastiliselt nähtavaks siis, kui praegu ametis olev valitsus asus Eesti kirikute toetamist põhjendama okupatsioonikahjude hüvitamisega, seades sellisel moel kahtluse alla põhimõtte, et Eesti ei kuulunud kunagi seaduslikult Nõukogude Liitu ja Eesti Vabariik ei vastuta okupandi ega tema õigusjärglase kuritegude, kohustuste või võlgade eest. Tollele otsusele järgnes siinsamas parlamendisaalis, siinsamas puldis peaministrierakonna esindaja väljaöeldud seisukoht, et 1991. aastal taastatud Eesti riik on hoopis üks uus riik, et meil on Eestis praegu teine Eesti Vabariik. Sellisel moel õigusliku järjepidevuse kahtluse alla seadmine oli põhjus, miks me esitasime peaministrile kaheksa küsimust, mis kõik puudutavad väga tõsist ja olulist teemat. Nendele küsimustele ootame täna vastuseid. Aitäh!

16:32 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele tuleb vastata peaminister Jüri Ratasel. Palun!

16:32 Peaminister Jüri Ratas
Auväärt Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Auväärt arupärijad, loomulikult aitäh teile selle arupärimise eest! Kui ühe lausega vastata, siis ütleksin, et tule, taevas, appi ja anna meile tarkust.
Teie küsimused. "Miks on Teie juhitav valitsus oma otsusega seadnud kahtluse alla iseseisvuse

taastanud Eesti Vabariigi õigusliku järjepidevuse põhimõtte?" Eesti Vabariigi valitsus ei ole oma otsustega seadnud kahtluse alla Eesti iseseisvuse taastamisel aluseks võetud õigusliku järjepidevuse põhimõtet.
Teine küsimus: "Kas Teie juhitav valitsus on analüüsinud, millist kahju tekitab õigusliku järjepidevuse siseriiklik kahtluse alla seadmine ning selle osalinegi hülgamine Eestile välispoliitiliselt?" Selliseks analüüsiks puudub vajadus, sest Vabariigi Valitsus ei ole kordagi seadnud kahtluse alla Eesti õiguslikku järjepidevust.
Kolmandale ja neljandale küsimusele vastan ma koos. Kolmas küsimus: "Millisele seadusesättele tuginedes otsustas Teie juhitav valitsus 2017. [aasta] 28. detsembril põhjendada kirikute toetamist just okupatsioonikahjude hüvitamisega?" Neljas küsimus: "Millistele seadusesätetele tugines Teie valitsuse justiitsminister, kui nimetas nädal hiljem selle ümber Eesti sõjaeelsete võlakirjade hüvitamiseks ning kas selline hüvitamine ootab nüüd ees kõiki, kelle käes on aegunud ja okupatsiooni tõttu teenindamata jäänud võlapabereid, sealhulgas juba lunastatuid ja Eesti Pangast okupatsiooni ajal kadunuid?" Minu vastus neile kahele küsimusele. Olen korduvalt kinnitanud, et 28. detsembri otsus eraldada raha valitsuse omandireformi reservfondist oli seotud sooviga lõpetada aastaid kestnud vara puudutavad omandivaidlused riigi ja kirikute (Eesti Evangeelne Luterlik Kirik ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik) vahel. Eesti riik on kirikutega pidanud aastaid keerukaid vaidlusi, mis on puudutanud eelkõige Niguliste kiriku hoone ja maa tagastamist Eesti Evangeelsele Luterlikule Kirikule ning Petseri kloostri hoonete ja maa kompenseerimist Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikule. Vabariigi Valitsus on senistes seisukohavõttudes väljendanud arvamust, et pikaajalised omandivaidlused kirikutega tuleb lõpetada ning seda on võimalik teha kokkulepete teel, makstes neile kantud kahjude hüvitamiseks ühekordset toetust. Kirikud on seejuures lubanud loobuda igasugustest varalistest taotlustest ja nõuetest. Lisaks vaidlustele, mis puudutasid Niguliste kiriku ja Petseri kloostriga seotud küsimusi, saavutati selgus ja kokkulepe võlakirjade asjus, mille Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik ja Eesti Evangeelne Luterlik Kirik olid pärast vabadussõda ostnud Eesti Vabariigilt. Need võlakirjad jäid lunastamata, sest järgnesid okupatsioon ja maailmasõda. Nüüd tekkis võimalus seegi küsimus tervemõistuslikult kokkuleppe raames lahendada, juhindudes riigi õigusliku järjepidevuse põhimõttest ja riigi moraalsest kohustusest. Ma tuletan teile meelde, et selline võimalus oli ette nähtud juba 2013. aastal. Tollane rahandusminister Jürgen Ligi tegi valitsuskabinetile ülevaate, kus sõnastati, et ehkki võlakirjadest tulenevad hüvitusnõuded on formaaljuriidiliselt aegunud ja kirikute hagi Eesti Vabariigi vastu ei annaks tulemusi, "siiski võiksid kõne alla tulla poliitilised kokkulepped leidmaks võimalusi kantud sõja- ja okupatsioonikahjude hüvitamiseks kirikutele solidaarsuspõhimõttel", lubage, et ma kordan seda lauseosa, "kantud sõja- ja okupatsioonikahjude hüvitamiseks kirikutele solidaarsuspõhimõttel, sarnaselt omandireformi raames toimunud õigusvastaselt võõrandatud vara hüvitamisega".
Viies küsimus: "Millisel õiguslikul alusel nõustusite taotlusega "hüvitada omandireformi käigus tekkinud kahju" neile, kellel omandireformi objektiks olnud vara pole ära võetud? Miks võrdsustasite nad nõukogude ajal represseeritutega ja kaalute ühise represseeritute ja "sundüürnike" registri moodustamist?" Vabariigi Valitsuse 2. märtsi 2017. aasta korraldusega nr 61 moodustati valitsuskomisjon, mille eesmärk oli omandireformi mõjude ja lahendamata küsimuste analüüs ja ettepanekute tegemine. Komisjoni ülesanne oli koostada Vabariigi Valitsusele omandireformi tulemuste ja mõjude analüüs ning teha ettepanekuid probleemide lahendamiseks. Valitsuskomisjoni kuuluvad riigihalduse minister (komisjoni esimees), justiitsminister (komisjoni aseesimees), kultuuriminister ning Eesti Memento Liit, Eesti Omanike Keskliit, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Üürnike Liit, Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, omavalitsusliidud, Rahandusministeerium, Riigikantselei (peaministri büroo), Riigikogu maaelukomisjon, Riigikogu rahanduskomisjon, SA Eesti Mälu Instituut ja Siseministeerium. Valitsuskomisjoni tegevuse aluseks oli muu hulgas Rahandusministeeriumi 2013. aasta eelviidatud analüüs "Ülevaade omandireformist 2010–2012". Nimetatud valitsuskomisjon tegutseb, lähtudes õigusliku järjepidevuse põhimõttest ja sellest, et okupatsiooniga tekitatud kahju eest vastutab agressorriik. Vastates arupärimises esitatud küsimustele ütlen, et Vabariigi Valitsus ei ole langetanud otsuseid mingite isikurühmade võrdsustamise kohta. Vabariigi Valitsus on otsustanud erastamisest laekuva raha kasutamise seadust täiendada. See eelnõu on valitsuse 5. aprilli 2018. aasta otsusega heaks kiidetud ja järgneb selle menetlus siin, teie palge ees, auväärses Riigikogus. Enne Rahandusministeeriumi ettevalmistatud ja parandatud eelnõu seadusena vastuvõtmist Riigikogus kirikutele toetusi välja ei maksta. Veel kord: kindlasti ei ole sellise toetuse puhul tegemist okupatsioonivõimu tekitatud kahju hüvitamisega. Kahju, mida võõrvõimud Eestis tegutsevatele

kirikutele tekitasid nende sotsiaalse maine halvustamise, erinevate religioossete talituste läbiviimise takistamise, pühapaikade eest hoolitsemise takistamisega jne, ei saa Eesti riik hüvitada ega kõrvaldada. Kuues küsimus: "Tulenevalt Eesti Põhiseadusest viib vabariigi valitsus ellu riigi sise- ja välispoliitikat. Teie olete selle valitsuse juht. Milline seos on Eesti peaministri partei ja Ühtse Venemaa vahelisel ning seniajani tühistamata koostöölepingul Teie juhitud valitsusliidu võetud poliitilise suunaga, mis annab võimaluse käsitleda Eesti Vabariiki ENSV õigusjärglasena?" Teie nimetatud seost ei eksisteeri. Seitsmes küsimus: "Eesti peaministripartei aseesimees Mihhail Kõlvart kohtus Vladimir Putini eriesindajaga Tallinnas loetud nädalad enne seda, kui valitsus teatas ootamatult, et Eesti asub ise heastama Nõukogude Liidu okupatsioonikahjusid, asudes sellega sisuliselt NSV Liidu õigusjärglase rolli. Kas Eesti valitsust juhtiva partei esindaja Mihhail Kõlvarti kohtumise tegelik sisu Putini eriesindajaga on põhiseaduse järgi Eesti sise- ja välispoliitikat elluviiva valitsuskabineti liikmetele teada? Millal seda valitsuskabineti liikmetele tutvustati?" Ausalt öeldes tundub mulle teie pakutud konstruktsioon, nagu Tallinna hariduse ja kultuuri eest vastutava endise abilinnapea ja tänase volikogu esimehe kohtumine Venemaa presidendi rahvusvaheliste kultuurisidemete eriesindajaga oleks seotud okupatsioonikahjude hüvitamisega, arusaamatu ja absurdne. Ma arvan, et Tallinna, Moskva ja Peterburi kultuurisidemete tugevdamine ning arutelu selle üle, kuidas tähistada Eesti Vabariigi 100. ja Kadrioru pargi 300. aastapäeva, ei saa kuidagi tähendada seda, et Eesti Vabariik on astunud sisuliselt Nõukogude Liidu õigusjärglase rolli.
Kaheksas küsimus: "Poliitika, mille üheks osaks on soov pisendada nõukogude kuritegusid ja Eestile tekitatud kahju, on saanud nimeks venetumine. Selle poliitika tulemuseks on tahtlikult või tahtmatult Eesti tõukamine Kremli mõjusfääri. Miks Te olete oma valitsuse poliitikas venetumise tee valinud?" Juhin siinkohal tähelepanu arupärijate olulisele loogikaveale. Viimases küsimuses heidate te valitsusele ette Eestile tekitatud kahju pisendamist, aga eespool seisnes süüdistus – risti vastupidi – hoopis kirikutele solidaarsuspõhimõttel okupatsioonikahjude hüvitamises. Ma kinnitan teile, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eesti Keskerakonna valitsus tegutseb endiselt ainuvõimalikul viisil: "Kõikumatus usus ja vankumatus tahtes kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel ja välja kuulutatud 1918. aasta 24. veebruaril, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade." See oli tsitaat põhiseaduse preambulist. Aitäh!

16:44 Esimees Eiki Nestor
Küsimused peaministrile. Henn Põlluaas, palun!

16:44 Henn Põlluaas
Aitäh! Väga-väga ilus, et te lõpus seda tsiteerisite, kiidan igati. Aga samas on mul küsimus. Kuulusin ise kunagi sellesse uurimisgruppi, kes püüdis arhiivides selgeks saada, kui palju Eesti riik kunagise maareformi tõttu kirikutele võlgneb ja kui palju on raha välja makstud, nii nagu Eesti riik lubas. Me saimegi selgusele, nagu te Rahandusministeeriumi andmetest väga hästi teate. Me saime täpselt teada, kui palju me oleme veel võlgu ja kui palju peaks maksma. Täiesti loomulik on, et riik toetab kirikut, mul ei ole midagi selle vastu. Aga miks ei räägitud asjast nii, nagu ta on? Miks seostati see okupatsioonikahjude kompenseerimisega, millel ei ole selle teemaga absoluutselt mitte mingisugust pistmist?

16:45 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma kõigepealt tänan teid heade sõnade eest kirikute suunal. Kui te küsite, mis selle põhjus on, siis tegelikult on selle sisu väga lihtne. Sisu on ju selles, et – ma siiralt seda arvan – see on kõigepealt ainus viis mitte pidada kiriku ja riigi vahel kohtuvaidlusi. Teiseks on sisu selles, et meie kaunis, imetlusväärses ja armsas vanalinnas saaks lahendada ära ühe omandiküsimuse. See on olnud nagu omandivaidluse halb maamärk. Ma pean silmas Niguliste kirikut. Kellele see siis kuulub, kas kirikule või riigile? Seda vaidlust on peetud juba vaat et 27 aastat. Need olid minu arvates käivitavad küsimused, mis minu meelest on vaja lahendada. Mul on hea meel, et tänasel valitsusel on jõudu, tahet ja soovi see küsimus ära lahendada. Nagu ma ka ütlesin, et enne selle seadusmuudatuse jõustumist siin Riigikogus neid

lepinguid alla ei kirjutata, nii on riigihalduse minister mulle öelnud. Aga ma väga loodan, et see asi jõuab nii kaugele, et 2018 võiks saada selleks aastaks, kui me saame sellised kiriku ja riigi asjad, sh Niguliste küsimuse kaelast ära. Need ei ole head asjad.

16:47 Esimees Eiki Nestor
Kristen Michal, palun!

16:47 Kristen Michal
Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Te räägite, et üks vaidlus on lahendatud. Saalis olijad teavad, et see vaidlus pole tegelikult ju veel sugugi lahendatud, enne kui Riigikogu on oma otsuse langetanud. Seda esiteks. Teiseks, kui te seda arupärimist vaatate, siis näete, et arupärijaid häirib eeskätt ikkagi flirt ideega, et Eesti ise okupeeris ennast. Peale õiguskantsleri sekkumist ja avalikku survet jõudsite te selleni, et tuleb hakata Riigikogu poole pöörduma. Kas te tahaksite kasutada seda platvormi siin selle möönmiseks, et valitsus ei saanud oma tööga hakkama ja tegelikult lapitakse praegu keerutades auke?

16:48 Peaminister Jüri Ratas
Mulle tundub, hea küsija, et teie loogika on see, et ise ei tee ja teistel ka ei lase neid lahendusi leida. Mulle üldse tundub, et selle arupärimisega seab Reformierakond kahtluse alla Eesti iseseisvuse õigusliku järjepidevuse alusel taastamise. Minu meelest õõnestate teie praegu meie ühiskonda ja õõnestate Eesti jalgealust.
Te viitasite õiguskantslerile. Ma olen seda öelnud valitsuse pressikonverentsil ja ütlen ka täna. Kõigepealt, mida siis õiguskantsler minu arvates ütles? Ta juhtis tähelepanu võimalikule vastuolule. Suurem õigusselgus ja veel suurem õiguskindlus on igal juhul õige suund. Samas olen ma täiesti veendunud, et valitsus on teinud ka tänaseni õiguspäraseid otsuseid. Ma tuginen Rahandusministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja ka Riigikantselei juristide arvamusele. Aga selles on teil tõesti õigus, et see küsimus saab lõplikult lahendatud alles siis, kui a) Riigikogu selle volituse annab ja b) need lepingud on sõlmitud.

16:49 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

16:49 Mart Helme
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Põhimõtteliselt on juba mitu korda viidatud sellele vastuolule, kuidas on võimalik, et okupeeritu kompenseerib iseendale okupatsioonikahjusid. Siin on väga selge loogikaviga. Kas te ei arva, et te avate teatud mõttes Pandora laeka? Eesti on, kui me räägime sakraalhoonetest, täis sakraalhooneid, millest suur osa on lagunenud ja hüljatud seetõttu, et nõukogude võim võttis need kogudustelt ära ja kogudused jooksid laiali. Nüüd enam kogudusi pole ja tihtipeale ei ole ka enam hooneid või on need haletsusväärses olukorras. Kas te ei arva, et nüüd võib-olla tekivad uued kogudused, mis samuti pöörduvad valitsuse poole ja ütlevad, et nii, ühed okupatsioonikahjud te hüvitasite, aga palun hüvitage okupatsioonikahjud ka meile?

16:50 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Kõigepealt mulle tundub, et ka teie, härra Mart Helme, toetate konkreetseid ja selgeid lahendusi. Võib-olla mulle tundub valesti, aga minu arust te väljendate ennast üsna sageli selliselt. Ma ei tea, minul on küll paha ja piinlik ja ma ei tunne, et see on õige, kui Niguliste küsimus on lahendamata. See on lahendamata. Me käime vanalinnas sealt iga päev mööda ja me teame, et see küsimus on lahendamata. Ühed ütlevad, et Niguliste peaks kuuluma kirikule, teised ütlevad, et peaks kuuluma riigile. Me jõuame nüüd sinna, millele te oma küsimuses viitasite, et tegelikult kogudust kui sellist võib-olla enam ei ole üldse olemas. Te rääkisite sakraalehitistest. Mulle kohe meenus armas Saaremaa ja Pöide linnuskirik. Vastab tõele, et on päris palju neid pühakodasid, mis nõuavad väga suuri investeeringuid ja kus mitte kunagi ei jõuta nii kaugele, et kogudus seda finantseeriks. Minu meelest me oleme avaliku sektori toel, olgu see riik või kohalik omavalitsus, pühakodasid ju eri moel korda teinud. Kui ma meenutan oma endist ametit Tallinna linna süsteemis, siis mulle meenub, et on kirikuid, mida on linn toetanud otseselt investeeringutega, on kirikuid, millele linn on andnud laenuvõtmisel garantii, ta

on aidanud kirikutel laenu võtta. Näiteks on Jaani kirik tublisti korda tehtud, kaunis, ilus kirik. Ma toetan igati seda, et ka tulevikus aitab riik jõudumööda kaasa pühakodade kordategemisele. Meil on muidugi ka neid näiteid, kus riik ei ole kätt külge pannud ja võib-olla on teinud seda kogudus või erasektor. Nii et minu meelest on see õige suund. Te küsisite, kas selles valguses võib tekkida veel uusi valitsuse poole pöördujaid. Hetkel tõsiseid läbirääkimisi mina küll rohkem ei tea või vähemalt ei ole mina neid pidanud.

16:53 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:53 Krista Aru
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Mul on väga hea minna edasi kolleeg Mart Helme küsimusest. Tartu Maarja kirik on täiesti võrdväärselt okupatsiooni all kannatanud, seda kirikut enam ei ole. Kas see tähendab, et ka Tartu Maarja kirik võiks nõuda okupatsioonikahjude korvamist? Siit edasi: kas selle seaduseelnõuni jõudmine ei sisalda teie arvates väga palju küsitavusi? Esialgu oli ju planeeritud see otsus teha valitsuse määrusena, aga pärast õiguskantsleri sekkumist olukord muutus. Millest üldse tulenes selline soov, et esialgu teha see valitsuse määrusena, kuigi tegemist on küsimusega, mis kindlasti peaks jõudma Riigikogu saali?

16:54 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Millest see tulenes või millele me tuginesime? Ma ütlen teile veel kord, et oli olemas kolme ametkonna juristide arvamus: Rahandusministeerium, Justiitsministeerium ja Riigikantselei. Kõik arvasid, et see tegevus on õiguspärane. See, et demokraatlikus ühiskonnas ütleb õiguskantsler mingil hetkel välja oma põhimõtteid ja annab selgitusi, on ju täiesti tervitatav. Meil on olnud ka vaidlusi Riigikohtus. Ma ei ütle, et seegi oleks midagi katastroofilist. Õigusselguse jaoks see ongi mõnikord hea, siis on meil kaasus olemas, siis on meil lahend olemas. Nagu ma ütlesin, õiguskantsler juhtis tähelepanu võimalikule vastuolule. Tõesti, et õigusselgust, õiguskindlust veel tugevdada, oli otsus, et hea küll, valitsus teeb ettepaneku ja algatab eelnõuga seadusmuudatuse. Teatavasti on see ju nüüd tehtud, Vabariigi Valitsus on teinud Riigikogule ettepaneku seadusmuudatuse kohta. See võtab rohkem aega, aga ju siis on õigusselgus või õiguskindlus suurem.
Nüüd, Tartu Maarja kirik. Jah, ma olen ka ise seal kohapeal käinud. Hetkel me räägime küll konfessioonidest, me ei räägi ühest või teisest konkreetsest kirikust. Tõsi, Niguliste on selle asja käivitajaks olnud. Ma olen rääkinud Tartu linna esindajatega, nii volikogu esimehega kui ka linnapeaga. Küsimus on selles, kas riik võiks seda kordategemist toetada. Teatavasti on sporditegemine nüüd seal kirikus lõpetatud. Paljudele on see olnud ju kuulus korvpalli mängimise koht, nii imelik kui see ka ei ole. See lõpetati minu meelest väga sümboolselt, väga armsalt ja väga ilusti. Aga eks siin ole küsimus, ma arvan, riigi ja Tartu koostöös. Kas ma välistan seda? Ei, ma ei välista. Nagu ma ütlesin, riik võiks jõudumööda üle Eestimaa panustada pühakodade kordategemisse, renoveerimisse, sh Tartu Maarja kiriku kordategemisse. Kui teie küsimus edasi on – ma vaatan teile silma –, kas see on 2019. aasta eelarves sees, siis vastan ei, seda hetkel ei ole seal sees. Me teeme praegu riigi eelarvestrateegiat ja sellise detailsusastmeni jõutakse sügisel. Ma ei anna siin mingit vekslit välja, aga selle taotluse on Tartu mulle edastanud juba mõni aeg tagasi.

16:57 Esimees Eiki Nestor
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

16:57 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh, austatud spiiker! Hea peaminister! Kuidagi väga närvilised on need vastused, mis me siin praegu saame, aga midagi ei ole teha, ka mina pean küsimustega jätkama. Arupärimises järjekorranumbrit 7 kandev küsimus jäi sisulise vastuseta, kas siis kogemata või on vastus ebamugav. Mis põhjusel, seda te teate ilmselt ise. Aga seetõttu olen ma sunnitud seda küsimust kordama. Eelmise aasta oktoobri lõpus kohtus Eesti peaministripartei aseesimees Mihhail Kõlvart Tallinnas Vladimir Putini eriesindajaga. Küsimus, mille me esitasime, oli see, kas selle kohtumise tegelik sisu on teada nendele inimestele, kes Eesti põhiseaduse järgi meie sise- ja välispoliitikat ellu viivad. Ehk kas kabineti liikmetele on teada selle kohtumise sisu või mitte? Kui on, siis millal seda valitsuskabineti liikmetele tutvustati?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Hea Keit! Ma arvan, et ma võin sind nii kõnetada, sest eks me oleme ju poliitilises elus teinud mingitel hetkedel koostööd, olnud opositsioonis, koalitsioonis, nii ja naa, nii riigi tasandil kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Ma arvan, et ju sa tead päris täpselt ka minu seisukohti nendes küsimustes, mida te soovite täie jõuga ja väevõimuga siia külge kleepida. Ei, närvilisust ei ole. Minu arust on küsijad nende küsimuste esitamisel sellised ebakindlad. Te ei oska istuda ega astuda, aga mina pean nendele küsimustele vastama. Teie tänane erakonna esimees on öelnud, et kampaaniad rahvusliku vastandumise pinnalt peaksid lõppema. Ma väga siiralt usun, et nii arvab ka teie uus esimees ja te lõpetate selle asja ära. Ma arvan, et neljandat korda ei lähe teil see punktivõit läbi. Ma pean silmas teie erakonda. Eks siit tulene ka see küsimuste virvarr, mille te täna lauale panete. Ma vastasin seitsmendale küsimusele. Kui te küsite, kas see valitsuskabinet arutab omavalitsuse esindajate kohtumisi, siis ma vastan, et ei aruta.

17:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Martin Helme.

17:00 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud asespiiker! Lugupeetud peaminister! Siin oli korra juttu sellest, et Niguliste kiriku ümber käib lõputu vaidlus ja see on vaja ära lõpetada. Tegelikult see vaidlus lõpetati Riigikohtu otsusega, mis ütles, et Niguliste kirik on õigusjärgne tagastamise objekt. Selles küsimuses oleks valitsus võinud leida ka teistmoodi lahenduse, mitte teha seda sel viisil, mis seab kahtluse alla õigusliku järjepidevuse või tekitab selle kohta tõsiseid küsimusi, aga te valisite jokk-lahenduse. Hea küll, valisite jokk-lahenduse. Aga ma küsin üle seda, mida küsis Henn Põlluaas. Eesti Vabariik oli enne teist maailmasõda, enne okupatsiooni Eesti Evangeelsele Luterlikule Kirikule arvestatava summa võlgu. Oli pikaaegne tagasimakseprotsess, arvestatav summa jäi maksmata. Kas on plaanis see summa millalgi tulevikus kompenseerida või mis sellega üldse saab?

17:01 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma tahan veel kord öelda, et Niguliste puhul on meil ju kokkulepe teoreetilisel pinnal olemas. Miks ma ei saa öelda, et see on olemas paberi peal? Nagu te ise teate, valitsus on otsustanud pöörduda seadusmuudatusega Riigikogu poole. Ma olen sellele küsimusele kaks korda vastanud ja vastan nüüd kolmandat korda. Kindlasti ei anta ühtegi allkirja enne, kui Riigikogu on selle otsuse heaks kiitnud. Minu meelest tuleb vältida kohtuvaidlusi riigi ja kiriku vahel ning leida mõistlikke lahendusi. See pind saab olla ainult see. Ma arvan, et täna on tasakaal saavutatud, see võimalus on olemas.
Vastan veel korraks eelmisele küsimusele, mida Keit Pentus-Rosimannus küsis. Minu teada kohtus see inimene haridusministeeriumi ja Välisministeeriumi inimestega. Tegu oli kultuurialaste aruteludega, nii nagu ma ka oma vastuses teile eelnevalt ütlesin.

17:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh, austatud peaminister! Avan läbirääkimised. Juhul, kui Reformierakonna esindaja on Keit Pentus-Rosimannus, siis palun! Reeglite kohaselt on esimesena õigus rääkida nendel, kes arupärimise esitasid.

17:02 Keit Pentus-Rosimannus
Head kolleegid! Hea peaminister! Üks asi, mis seda valitsust siin saalis ja ajaloos meenutama jääb, on topeltmäng. See, et järjepidevalt räägitakse eri kanalites eri ajahetkedel üksteisele vasturääkivat juttu, on sellele valitsusele kahjuks sümptomaatiline. Brüsselis räägib meie peaminister sellest, kuidas tuleb võidelda Kremli propagandaga. Tallinnas kiidab seesama inimene heaks selle, kuidas meie maksumaksja rahaga finantseeritakse Kremli propagandakanalit. Eesti meedias räägitakse valitsuse poolt Vene-vastaste sanktsioonide püsimise olulisusest, samal ajal kiidavad peaministripartei esindajad takka sellele ja räägivad sellest, et tuleb avada debatt Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonide üle. Eesti meedias räägib peaminister sellest, kuidas Eesti mõistab hukka Skripali mürgitamise, mõned hetked hiljem asub sellesama peaministri partei juhtivpoliitik Skripali mürgitamise küsimuses kaitsma Venemaad.
Valitsus peaministri juhtimisel teeb otsuse, mille sisuks ja põhjenduseks on okupatsioonikahjude

hüvitamine, kasutades kirikute toetamisel üllatuslikult just nimelt seda argumentatsiooni, jääb selle argumentatsiooniga sisuliselt õiguskantslerile vahele, on sunnitud õiguskantsleri põhiseaduse kaitsele asumise tõttu otsust muutma ja esineb mõni aeg hiljem seisukohaga, nagu seda kõike poleks üldse olnudki.
Mis asi see on, härra peaminister? See on topeltmäng. Meil ei ole arupärijatena, olles neid tänaseid vastuseid siin kuulnud, tõenäoliselt midagi muud teha kui pöörduda valitsuspartnerite poole, kes praegu veel – tõsi küll, kohe varsti ei esinda kumbagi neist seal enam mitte erakonna esimees – valitsuses esindatud on, ja paluda, et nemad julgeksid välja öelda oma seisukohti, kui nad näevad, et asjad kisuvad kiiva ja see topeltmäng jätkub. Valitsuspartnerid on paraku olnud vait, kui oleks pidanud valitsuskabineti laua taga väga selgelt ütlema, et sellist topeltmängu ei tolereerita ega lasta Eestis läbi. Kuna nemad on mis iganes sisepoliitilistel põhjustel olnud oluliste kohtade peal vait, siis loomulikult on meil palve ka õiguskantslerile, kes sellessamas okupatsioonikahjude kompenseerimise küsimuses käitus nii, nagu üks õiguskantsler käituma pidi, et sarnastes olukordades õiguskantsler ka edaspidi valitsuskabineti laua taga täidaks seda rolli, mida tegelikult peaksid täitma valitsusliikmed. Aitäh!

17:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

17:06 Mart Helme
Lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Kõik teavad seda vana rahvatõdemust, et põrgutee on sillutatud heade kavatsustega. Ka antud juhul viitavad teie vastused ju sellele, et te olete tahtnud head teha. Aga meenutame, et karu tahtis ka oma peremehele head teha, nägi peremehe otsa ees sääske, hakkas seda suure kivilahmakaga maha lööma ning lõi koos sääsega ka peremehe maha.
Ka praegu jäi ikkagi õhku – nii nagu muide ka eelmise arupärimise puhul – väga palju vastuseta küsimusi. Te olete seda ja teist ja kolmandat ja neljandat pidi läinud mööda küsimuse tuumast. Küsimuse tuum on järgnevas. Te tahate aidata kirikut, te tahate anda kirikule raha. Kellelgi ei ole selle vastu absoluutselt mitte midagi, et sakraalhooneid korras hoida, kogudusi aidata. Kui riik on selleks piisavalt rikas, siis mis meil kellelgi võib selle vastu olla. Küsimus on ju muus, küsimus on selles, et Eesti riik, tänane Eesti Vabariik on taastatud õigusliku järjepidevuse põhimõttel ja antud juhul olete te sellest õigusliku järjepidevuse põhimõttest üle sõitnud.
Kui te tahtsite kirikut aidata, siis oleks olnud selleks väga palju mooduseid. Kirjeldan kõige lihtsamat. Valitsus võtab vastu otsuse Niguliste kirikule raha anda. Valitsus võtab vastu otsuse apostlikule õigeusu kirikule raha anda. Valitsus võtab vastu otsuse ka õigusliku kuuluvuse kohta. Need otsused on kõik valitsuse pädevuses, neid on lihtne teha. Ma arvan, et valitsuses ei tekiks nendes küsimustes mitte mingeid erilisi vastuolusid. Teie olete valinud kõige halvema tee. Te ütlete paljaks riisutule, et ta peab ise temalt riisutud vara kompenseerima. Kuulge, see ei ole ju tervemõistuslik käitumine, juriidilises plaanis on see täiesti ajuvaba käitumine. Seda on Riigikogu opositsiooni liikmed püüdnud teile poole tunni jooksul selgeks teha. Te keeldute seda selle aspekti alt aga üldse endale tunnistamast.
Kui te tahate tegeleda varadega, siis on veel üks võimalus. Venemaal on hulgaliselt Eestist väljaveetud varasid, Voronežis on Tartu Ülikooli varad, presidendi ametiraha, ametikett jne. Samuti olete te nagu täiesti ära unustanud selle, et teie valitsuse minister, justiitsminister, on siitsamast puldist korduvalt rõhutanud, et Venemaalt okupatsioonikahjude sissenõudmist ei ole päevakorrast maha võetud, see on päevakorras, see on selle valitsuse päevakorras. Nõuame need kahjud siis sisse ja nõuame seda raha muu hulgas kirikutele.
Keit Pentus-Rosimannus ütles, et te olete kahepalgeline. Ausalt öeldes tuleb temaga nõustuda. Te olete kahepalgeline. Te räägite järjepidevusest, aga samal ajal rikute seda järjepidevust. Te räägite sellest, et rahvuse kaarti ei tohi välja mängida valimistel ega poliitikas üldse, aga sisuliselt mängite ise selle välja. Pärast tänast arupärimist jääb õhku küsimus, kui siiras te olete, kui te ütlete, et Eesti on õigusliku järjepidevuse alusel taastatud riik. Meil, Riigikogu liikmetel on kahtlusi. Meil on kahtlusi ja te ei ole neid sellele arupärimisele vastust andes suutnud kahjuks ümber lükata.
Mul on teile veel üks etteheide. Te olete arupärimistele vastates ja infotundides hakanud liiga sageli kasutama üleolevat patroneerivat tooni, ka minu tagasihoidliku persooniga rääkides. Palun ärge tehke seda! Palun ärge tehke! Siin saalis on väga elukogenud inimesi, kes on elus pidanud väga palju erinevaid ameteid ning nii ühte kui ka teist saavutanud. Teil ei ole mingit moraalset ega muud üleolekut, et te võiksite kasutada meiega suheldes patroneerivat tooni. Palun ärge tehke seda! Aitäh!

17:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel.

17:11 Andres Herkel
Härra juhataja! Austatud peaminister! Austatud Riigikogu liikmed! Ma jagaksin selle teema siin kaheks: esiteks see äärmiselt ebaõnnestunud katse jagada valitsuses otsustuskorras raha, mööda minnes erastamisest laekuva raha kasutamise seadusest, mööda minnes Riigikogust, ja teiseks see üldisem õigusliku järjepidevuse probleem. Aga alustades sellest, et õiguskantsler on sekkunud, siis tuleb öelda, et valitsus on vähemalt seda sekkumist esialgu kuulda võtnud ja lubab otsuse korrektseks muutmiseks seadust muuta. Hea seegi. Aga tõesti ehmatav oli see, kui siin kõlas peaministri suust, et ei Rahandusministeeriumi, Justiitsministeeriumi ega Riigikantselei juristid ei saanud aru, et niimoodi Riigikogust mööda minnes ja veel okupatsioonikahjude hüvitamise nime all ei ole võimalik valitsusel seda raha eraldada, ning seda pidi õiguskantsler teile ütlema. See on tõesti mitmes plaanis arusaamatu ja üks neist plaanidest on ka Riigikogu roll, mida teie, härra peaminister, olete ise Riigikogu juhatuse liikmena aastaid juhtinud ja kaitsnud. See on asja üks pool.
Teine asi, mis siit diskussioonist kõlama jäi, on see kummaline küsimus, et kes nüüd keda õõnestab. Arupärijad ütlevad, et peaminister ja valitsus oma tegevusega õõnestavad Eesti õiguslikku järjepidevust, ja peaminister vastab siit puldist, et teie oma küsimuseasetusega ise õõnestate. Ma arvan, et niimoodi ei ole päris kohane. See kipub olema patroneeriv. Jah, ma näen ka siin seda märki, et see teema võib muutuda niisuguseks valimisteemaks ja Eesti-Vene teemaks, aga ma ütleksin, härra Ratas, et tegelikult on võti eeskätt teie käes. Teie saate piiri panna, et me ei läheks sellesse lõksu sisse. Lihtsalt kinnitusest, et õiguslik järjepidevus on muutumatu ja seda järgitakse, on vähe. Need halvad märgid algavad ikkagi sellest, kuidas teie erakonna liikmed käituvad, sellest, mis on seotud PBK-ga ja kuidas Tallinna Linnavalitsus teatud probleeme lahendab. See kõik tekitab tõesti küsitavuse fooni sellele ilusale jutule, et me lähtume õiguslikust järjepidevusest. Olgu see Süüria küsimus, mille kohta Yana Toom on väljendanud täiesti teistsugust seisukohta, või olgu see ka kurikuulus leping Ühtse Venemaaga – neid näiteid on võimalik tuua veel ja veel. Täna sain ma rahanduskomisjonis veel selle kogemuse, kui me püüdsime tõstatada küsimust, et PBK kaudu Tallinna raha suunamine tuleks ära lõpetada, siis ka koalitsioonipartnerid tõepoolest ei kutsunud teid korrale ja kõik jätkub. Siin probleeme on. Alati ei ole need seotud otseselt õigusliku järjepidevusega. Aga ma tõesti palun peaministrit, et sellist Eesti ja Vene vastandust valimiste eel üles ei kerkiks. Tegelikult te ühe halva valiku tegite juba 2016. aastal, kui te Keskerakonna n-ö Kremli-poolset tiiba eelistasite Vabaerakonna valitsusse kaasamisele. Kahju!
Arupärimise esitajatele on mul ainult üks märkus. Me saame suurepäraselt aru sellest, mis on õiguslik järjepidevus. Mis on venetumine, sellest me päriselt aru ei saa. Ma saan aru, et see on mingi soometumise paralleelmõiste, aga soometumine tähendas siiski teatud vaikimisajastut. Meie siin räägime vabalt, Eesti ajakirjandus räägib vabalt. Nii et arupärimise pealkirjas oleks võinud rahulikult kasutada selget mõistet "venemeelsus". Aitäh!

17:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Adams.

17:17 Jüri Adams
Härra juhataja! Minu arvates, kes ma olen spetsialiseerunud pigem mitmesuguste ajalooliste õiendite ettekandmisele, on see teema erakordselt huvitav. Nii ma kasutangi seda võimalust.
Kõigepealt küsimus, kas meie võime rääkida teisest või kolmandast vabariigist. See pruuk on pärit Prantsusmaalt. Ma ei tea Euroopas ühtegi teist rahvast, kes oleks võtnud selleks, et omaenda ajaloost paremini ülevaadet saada, kasutusele ajaloo eri perioodide nummerdamise. Praegu on Prantsusmaal viies vabariik. See tähendab seda, et kehtib viies vabariiklik põhiseadus. See kehtestati 1958. aastal president de Gaulle'i ajal, õieti tema algatusel. Esimene vabariik algas aastal 1792. Vahepeale mahub veel vähemalt kaks kuningriiki ja kaks keisririiki.
Sel ajal, kui vaieldi, kuidas Eesti iseseisvust taastada, siis oli tõepoolest väga oluline küsimus, kas see toimub järjepidevuse põhimõttel või Nõukogude Liidu vabariigi iseseisvumise põhimõttel. Tookord – ma ei tea, kelle algatusel – läks käibele mitmesuguseid selliseid väljendeid nagu "teine vabariik" ja "kolmas vabariik". Ma tahan praegu väita, et aastal 2018 ei ole nendel väljenditel enam mitte mingisugust

tähendust ja me võiksime need unustada. Minul endal ei ole näiteks mingit probleemi, ma räägin tihtipeale kuulajaskonnale, et praegu on Eestis teine iseseisvusaeg. Minu arvates on see kõigile üsna arusaadav. See ei ole kindlasti katse järjepidevuse põhimõtet, mille eest ka mina ise palju aastaid võitlesin ning mis jäi peale ja võitis, kuidagi kahtluse alla panna.
Teine teema on see omandi ja hüvitamise teema. Siin tuleb meeles pidada, mis juhtus aastatel 1991 ja 1992. Üks kõige olulisemaid pöördepunkte, mis määras Eesti edasise kujunemise, oli 1991. aasta alguskuudel. Ülemnõukogus võeti vastu omandireformi aluste seadus, tähtlühendina ORAS, ja on teada ka, kes olid need kolm olulisemat inimest selle tegemise juures. Üks oli tollane Edgar Savisaare valitsuse justiitsminister Jüri Raidla ja siis olid seal veel kahe erakonna esindajad Ülemnõukogus Liia Hänni ja Kaido Kama. Selle seaduse põhiidee oli see, et Eesti riik annab kogu säilinud kinnisvara tagasi õigusjärgsetele omanikele ja kui on põhimõttelisi põhjusi, miks ei saa tagasi anda, näiteks see vara on mingis teises funktsioonis üldriiklikult vajalik, siis see kompenseeritakse (tol ajal sõna "hüvitama" veel ei kasutatud). Kõikide muude varaliikide kohta otsustati tookord, et mingisugust hüvitamist ei toimu. Juhul, kui Eesti riik otsustab mingisugustel põhjustel siiski midagi hüvitada, siis see on iseasi.
Ma palun lisaaega!

17:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun! Kolm minutit juurde.

17:21 Jüri Adams
Näiteks hüvitati Petserimaal, piiri taga (nüüd nimetatakse seda piiriks, tollal nimetati seda kontrolljooneks) kaotatud maad sellisel teel, et anti soovijatele asendusmaad siinpool piiri, Eestis. Sellist hüvitamist oli, aga laushüvitamist ei olnud.
Noorema põlvkonna juristid ilmselt enam ei saa aru, mis on mis. Poliitiline kokkulepe oli see, et kõik varad, mis kuulusid hüvitamisele, jäeti alguses teatud tingimustel formaalselt riigi omandisse. See ei olnud tegelik riigi omand, riik oli ainult nagu hoolekandja, aga juriidiliselt nimetati seda siiski riigi omandiks. See riigi omandiõigus oli väga piiratud, näiteks ei saanud riik neid asju maha müüa. Sedamööda, kuidas käis tagasiandmine ja kui millegi suhtes otsustati, et õigusjärgsed omanikud ei taha midagi tagasi või on põhjust mitte tagasi anda, siis liikusid need varad n-ö tinglikust riigi omandist tõelisesse riigi omandisse. Siit läheb juriidiline piir.
Mis puutub hüvitamisse, siis algusest peale on toimunud väga mitmesuguste rühmade poliitilised võitlused, et tagastamise või hüvitamise alla läheksid ka muud vara liigid. Kõige tõsisemalt on selle eest sõdinud mitmesugused Keskerakonna poliitikaga seotud rühmad. On näha, et praegune Keskerakonna juhitav valitsus üldiselt kaldub sinnapoole, et tuleks teha neid asju, mida 1992 ja hiljem ei olnud kombeks teha.
Ma olen nõus proua Pentus-Rosimannusega selles, kuidas ta iseloomustas seda poliitikat. Ka mulle tundub, et Keskerakonna puhul on väga raske rääkida nendes küsimustes erakonna ühtsest poliitikast. Selles erakonnas on kaks või kolm risti vastupidiste seisukohtadega rühma, pluss veel terve rida üksikuid liikmeid, kellel on mingisugused oma agendad. Mina näiteks ei julgeks kõiki asju, mida üks või teine Keskerakonna fraktsiooni liige ütleb, tingimata Keskerakonna ametlikuks poliitikaks nimetada.
Nüüd kõige lõpuks kirikute juurde. Riigikogu IX koosseisus juhtisin praegu kehtiva kirikute ja koguduste seaduse menetlemist. See oli aastal 2000 või 2001. Üks olulisi probleeme on see, et meil on mitmesugused kultuuriväärtused, mida peame üldrahvalikeks kultuuriväärtusteks, kirikute käes ja kasutuses, eeskätt muidugi luteri kiriku, aga vähemal määral ka teiste kasutuses. Põhiline probleem on selles, et need kogudused ei ole tulevikus võimelised neid üleval pidama. Ma kutsun üles mõtlema, et riigi ja kirikute vahel on vaja sõlmida kokkulepe, et riik toetab rahaga ja kui midagi jäetakse kirikute valdusesse, siis muuseumipidajana teenindavad kirikud ka kogu rahvast. Aitäh tähelepanu eest!

17:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem sõnasoove ei ole. Sõna saab peaminister Jüri Ratas.

17:25 Peaminister Jüri Ratas
Auväärt Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! See on ikka päris kummaline, et me kirikute ja pühakodade juurest jõuame ühe pintslitõmbega Eesti-Vene teljeni. Aga selles pole midagi uut, sest ütleb ju ka eesti vanasõna, et inimene näeb, mis silma ees, jumal näeb, mis südames.

Hea Keit! Inimlikult võttes olen ma tegelikult kurb selle pärast, mis sa siin teed ja ütled. Aga mulle tundub, et Reformierakond on valinud sellise tee, et vahet pole, kõik vankri ette, vahet pole, on see Eesti riik, vahet pole, on need meie inimesed ja tasakaal siin riigis – kõik, mis toodab pealkirju ja toodab hüsteeriat, see toodab ka ju hääli.
Mart Helme, nüüd sellest, mis te ütlesite oma sõnavõtus. Vastupidi, ma ei ole mitte kunagi teisse üleolevalt või ülbusega suhtunud. Olen kuulanud teid väga tähelepanelikult. Aga ma ütlen teile, et te olete väga tugevasti koos EKRE-ga tõmmatud Reformierakonna mängu. Seda oli võimalik parimal moel vaadelda viimase 30 minuti jooksul, vaadates, mis siin saalis toimus. See on 2019. aasta valimiskampaania, mida Reformierakond siin saalis teeb. Sellega kaasneb muidugi ühiskonna lõhestumine, sellega kaasneb hüsteeria külvamine. Minu meelest on Reformierakonnal selle tegevusega üks soov: õõnestada Eesti riiklust, õõnestada Eesti riigi jalgealust.
Ma olen siiralt õnnelik, et Kaitseministeeriumi tellitud viimased uuringud näitavad seda, et eesti ja vene keeles kõnelevate inimeste negatiivsed arvamused NATO, politsei ja Euroopa Liidu kohta on vähenenud. Jah, tegelikult iga otsusega, mida Eesti riik teeb, me suurendame kindlustunnet, et Eesti ühiskond on ühtne. See on seesama, mida ma vastasin EKRE-le infotunnis. Ma arvan jätkuvalt, et 1,3 miljonit elanikku on kõik meie inimesed. Ma arvan jätkuvalt, et me peame neid sildu ehitama. Ma mõistan väga hästi meie väga rasket ajalugu, väga keerukat ajalugu. Mul oli võimalus käia nädalapäevad ja natuke rohkem tagasi vaatamas filmi "Seltsimees laps". Kõik inimesed väljusid saalist täielikus vaikuses.
Ma olen tegelikult väga mures selle pärast, mille Reformierakond on taas oma sihiks võtnud. Ma ei öelnud niisama seda, et teie esimees Hanno Pevkur on öelnud, et rahvuste pinnalt vastandumine ei too Eestile head. Ma arvan, et endine siseminister, kes aastaid seda tööd tegi, teab, millest ta räägib. Ma loodan siiralt, et teie uut esimeest proua Kaja Kallast ei "sööda" selles mõttes ära, et kõik tuleb panna vankri ette, mis toob hääli. Midagi on, ma arvan, suuremat, midagi on, ma arvan, pühamat kui see, mis tulemus on 3. märtsi õhtul 2019 Reformierakonna kontol. Ma olen valmis seda väljakutset vastu võtma. Ma arvan, et kindlasti on minu roll selle ühiskonna kodanikuna ja ka tänases ametis see, et tasakaalu otsida ja mitte lasta külvata hüsteeriat, mida te teete, kahjuks, ma pean ütlema, väga sageli ka valetades. Ma palun aega juurde!

17:30 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun! Kolm minutit juurde.

17:30 Peaminister Jüri Ratas
Härra Herkel, te olete minust kauem poliitikas olnud. Te ütlesite lause, et see oli vale otsus, et 2016. aastal ei valitud valitsusse Vabaerakonda ja valiti Kremli-poolne tiib. Väga ränk süüdistus. See tähendab, te ütlete, et siin saalis on inimesi, kes teenivad Kremlit, mitte Eesti Vabariiki ja sinimustvalget. Minu meelest on see üle piiri minek. Jah, ma saan aru, et te ründate siin minu erakonnakaaslasi, aga te ründate ka Riigikogu liikmeid. Te ütlete, et üks osa Riigikogust täidab mingisuguse teise riigi ülesandeid. Jumala pärast, kui see on nii, siis andke sellest teada meie instantsidele, meie kontrollorganitele. Ma ei usu, et see on nii. Ma kaitsen neid inimesi. Selle tõttu, keda valitakse poliitikas koalitsiooni või mitte, ei pea rääkima sellest, mis te ütlesite, et Kremli-poolne tiim. See on nagu märk otsaette, nagu templi panek. Ma arvan, et see, et meil on selline Riigikogu 101 liikmest koosnev koosseis, on parim, mis meil saab olla. Selle on valinud meie Eestimaa elanikud. Mis me siis peame tegema? Kas me peame kõigile, kellel on vene nimi, ütlema, et te ei kõlba siia? Ainult et vene nimesid on ka Hiiumaal, Saaremaal, Läänemaal, Põlvamaal – igal pool. Päris ränk süüdistus, härra Herkel, teie poolt. Riigikogu liikme sõnal on väga suur kaal. Minu heatahtlik soovitus on vähemalt paluda selle eest vabandust. Igal juhul ei nõustu ma teiega, igal juhul on minu roll neid inimesi kaitsta.
Ma arvan, et me ei ole 100-aastases Eesti riigis nii rikkad, et kogu aeg mängida oma riigi julgeolekuga, mängida oma riigi inimeste usuga, ma ütleksin, isegi patriotismiga. Me ehitame seda riiki kõik iga päev, iga jumala tund, kas siin Riigikogus, kohalikes omavalitsustes, valitsusvälistes organisatsioonides või valitsuses. Jälle tuleme me selle juurde aastal 2018, teades, et 2019 on valimised, sest seda mängu on ju nii lihtne mängida. See mäng on toonud ju edu, see mäng tõi edu 2007, 2011 ja 2015. Ma seisan siiralt selle vastu. See mäng ei saa enam ühele erakonnale edu tuua. Kui te räägite erinevatest sõnumitest, siis Venemaa-vastaste sanktsioonide üle olen ma kolmel korral Euroopa Ülemkogu laua taga hääletanud ja olnud seisukohal, et neid tuleb jätkata. Skripali kaasuses olin mina samuti üks aktiivseid sõnavõtjaid ülemkogus, kes ütles, et me peame astuma rohkem teatud samme. Ma olen seda rääkinud nii eesti- kui

ka venekeelsele meediale, nii Brüsselis kui ka Tallinnas, ja teen seda edasi, et anda edasi ühesugust sõnumit. Aitäh!

17:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Tavapäraselt lõpetab arutelu adressaadi vastus, kuid mina olen esimene, kes tahab anda kõigile võrdseid võimalusi. Tõepoolest, paar nime kõlasid. Andres Herkel, repliik kohapealt, palun!

17:34 Andres Herkel
Austatud istungi juhataja! Austatud peaminister! Me võime vaielda selle üle, mis on Kremli-meelne või mis on Kremli-poolne, aga teil on tulnud siin korduvalt klattida oma erakonnakaaslaste tegusid ja väljaütlemisi ning te ei ole tegelikult sellega hakkama saanud, te ei ole saanud hakkama nende Eesti riigi meelsuse põhjendamisega eri olukordades. Ma toon näite selle kohta, et Yana Toom on käinud Süürias, rikkudes arusaadavat Euroopa riikide põhimõtet, et sellist diktaatorit ja selliste tegude toimepanijat ei külastata. Ta on seda teinud. Ka siin Riigikogus istuv kolleeg on Tallinna linnameedias esinenud avaldusega, et orjalik Eesti teenib uut suverääni USA-d. Kuidas seda teisiti nimetada kui niimoodi, nagu mina nimetasin? Aitäh!

17:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud kolleegid, lõpetan arutelu selle arupärimise teemadel.

---

5. 17:35 Arupärimine üldhooldusteenuse osutamise kohta väljaspool kodu (nr 419)

17:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane kolmas päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Raivo Põldaru, Martin Helme, Henn Põlluaasa, Mart Helme, Uno Kaskpeiti, Jaak Madisoni ja Arno Silla 22. veebruaril esitatud arupärimine (nr 419) üldhooldusteenuse osutamise kohta väljaspool kodu. Palun kõnetooli Raivo Põldaru, kes kannab ette fraktsiooni mõtted.

17:35 Raivo Põldaru
Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! 22. veebruaril esitasime arupärimise sotsiaalkaitseminister Kaia Ivale. Teema on, nagu just puldist kõlas, üldhooldusteenused väljaspool kodu, st mõtleme inimeste elamist hooldekodudes ja seal saadavaid teenuseid. Miks me selle arupärimise esitasime? Sellepärast, et kättesaadavad kontrollitulemused nii 2016. kui ka 2017. aastal näitavad, et olukord hooldekodudes suurt paremaks läinud ei ole. Meediakajastustest võime ikka näha memmesid siniste käsivartega ja seda, kuidas inimesed hooldekodudes saavad lamatishaavu. Sellest on tingitud ka meie küsimused teemadel, mis puudutavad meditsiiniteenuste osutamist ning arstimite kättesaadavust ja inimeste ravimist hooldekodudes. Esitasime kuus küsimust. Loodame, et minister vastab neile ja loeb need ka ette. Aitäh!

17:37 Aseesimees Enn Eesmaa
See minister, kes tuleb vastama, on sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Palun!

17:37 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Mul on hea meel, et mul on täna võimalus teiega siin olulistest küsimustest kõnelda, neile vastata ja nende üle arutleda. Kõigepealt, teie sissejuhatuse peale ma pean tõesti märkima, et sotsiaalvaldkonna tähtsaim suund on praegu pikaajalise hooldussüsteemi korrastamine ja kvaliteetsete hooldusteenuste pakkumine kõigile Eesti inimestele, ka eakatele. Hooldekodus pakutavate teenuste toimimine, aga ka teiste sotsiaalteenuste, sh hooldekoduteenust ennetavate teenuste tagamine ja heal tasemel pakkumine on erakordselt tähtis, arvestades eakate arvu kasvu, sellega kaasnevat hooldusvajadust ning institutsionaalsel teenusel viibivate eakate suuremat haavatavust.
Nüüd aga vastused teie küsimustele. Esimene küsimus: "Kas Vabariigi Valitsusel või valdkonna eest vastutaval ministril on kavas kehtestada määrusega täpsustavad nõuded väljaspool kodu osutatavale

üldhoolduse eesmärgile ja selle sisule, sealhulgas tegevustele, mis on vajalikud teenuse eesmärgi saavutamiseks?" 2016. aastal jõustunud sotsiaalhoolekande seaduses kehtestati esmakordselt miinimumnõuded kohaliku omavalitsuse korraldatavate sotsiaalteenuste eesmärgile ja sisule ning jäeti võimalus seaduse rakendumisel ja praktika käigus ilmnevate kitsaskohtade korral edaspidi täpsustada sotsiaalteenuste nõudeid. Leian, et minimaalne vajalik regulatsioon on üldhooldusteenusel praegu olemas ja kehtivaid nõudeid arvestades on võimalik tagada ka inimväärne hooldus. Seega, enne täpsustavate nõuete kehtestamist tuleb analüüsida praktikas esinevaid kitsaskohti teenuste osutamisel. Kindlasti ei taha me hakata teenuseid üle reguleerima. Tahame näha seadustest lähtuvat tervet mõistust, millega tagatakse eakatele ka hooldekodus väärikas vanaduspõlv.
Nõuete väljatöötamisel on oluline roll järelevalveametitel. Lähtuvalt järelevalve käigus leitud kitsaskohtadest saame otsida võimalusi probleemide lahendamiseks praktikas. Alates sellest aastast on järelevalve üldhooldusteenuse üle Sotsiaalkindlustusameti ülesanne. Seoses funktsiooni üleminekuga SKA-le on oodata järelevalve ühtlustumist. Soovime edendada jõuliselt nõustavat järelevalvet. Lisaks arendatakse koostööd järgmiste järelevalveametite vahel: Terviseamet, Ravimiamet ja Sotsiaalkindlustusamet. Eesmärk on töötada välja ühtsed põhimõtted omavaheliseks infovahetuseks ja võimalike probleemide tuvastamiseks. Samuti tuleb kontrollkäikudel osata tähele panna ka teiste asutuste pädevusse kuuluvaid kitsaskohti – näiteks märkab SKA ravimite käitlemisel puudujääke ja teavitab sellest Ravimiametit.
Pikaajalise hoolduse korraldus tervikuna vajab lähiaastatel korrastamist, et tagada hooldusvajadusega inimestele teenuste ühtlase kättesaadavuse ja kvaliteediga abi. Sotsiaalministeerium esitab 2018. aasta lõpus ettepanekud pikaajalise hoolduse süsteemi muudatusteks. Sellega seoses oleme koostöös Rahandusministeeriumiga võtnud eraldi tähelepanu alla ka kohaliku omavalitsusüksuse finantskoormuse eripärad, mis tulenevad elanikkonna vananemisest ja erivajadustega inimeste vajadustest. Seega peab lisanõuete kehtestamine olema kooskõlas ka pikaajalise hoolduse süsteemi muudatustega.
Teine küsimus: "Mida on tehtud selleks, et sotsiaalhoolekandeasutustes oleks kõigile seal viibijatele tagatud meditsiiniline abi?" Tõepoolest, üks probleem hooldekodudes on perearstiteenuse kättesaadavus. Näiteks asub Ida-Virumaalt Pärnumaa hooldekodusse inimene, keda Pärnumaa perearstid oma nimistusse ei võta, sest see on täis. Perearstidel on nimistus olevate inimeste arvule kehtestatud piir, mida ületades võib perearst keelduda sinna täienduse võtmisest. Seega tuleb parandada esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaadavust.
Ühe arengusuunana võib näiteks tuua esmatasandi tervisekeskuste arendamise meetme. Järgneva seitsme aasta jooksul ehitatakse või renoveeritakse üle Eesti 59 tervisekeskust, millest esimesed 15 peaksid tööd alustama juba sel aastal. Tervisekeskustesse hakkavad koonduma maakonna või väiksema piirkonna perearstid. Uute tervisekeskuste töölehakkamisega laieneb inimeste jaoks perearsti pakutavate tervishoiuteenuste valik, sh lisanduvad perearstile ja pereõele koduõenduse teenused, seega peaks nende kättesaadavus ka hooldekodudes paranema.
Hooldusteenuse osutaja vastutus on tagada inimesele tema vajadustest lähtuv abi ja see eeldab muuhulgas kootööd teiste tervishoiuteenuste osutajatega. Üks alternatiiv on üldhooldekodudele alates 2013. aastast loodud võimalus osutada iseseisvalt õendusabi, näiteks koduõendusteenuse või statsionaarse õendusabiteenuse näol. Kuna tegemist on tervishoiuteenusega, eeldab see ka vastavate tegevuslubade olemasolu ja teenuseosutamisele kehtestatud nõuete täitmist. Ehkki tegevusluba ei taga automaatset riigi rahastust, võimaldab see hooldekodul taotleda haigekassast rahastust ning pakkuda õendusabi nii hooldekodus kui ka näiteks piirkonna eakatele nende oma kodus. Statsionaarset õendusabiteenust osutatakse üldjuhul maksimaalselt kuni 60 kalendripäeva aastas ning teenuse eest tasub inimene omaosalusel, ülejäänud teenuse maksumus kaetakse haigekassa eelarvest. On mitmeid põhjuseid, miks hooldekodud õendusabi osutamise tegevusluba ei taotle. Näiteks pole rahalist ressurssi vajalike vahendite või aparatuuri ostmiseks, ei ole haiglatega konkureeriva palgaga õendustöötajate palkamise võimalust või on muud põhjused. Mõistagi on hooldeasutuste hea koostöö meditsiinivaldkonnaga väga oluline.
Kolmas küsimus: "Mida on tehtud ravimite väärkasutuse likvideerimiseks hooldekodudes?" Ravimiamet kontrollib ravimite käitlemist, sh ravimite hankimist, säilitamist ja arvestuse pidamist. Viimase nelja aasta jooksul on Ravimiamet inspekteerinud 28 hooldeasutust, millest viis osutavad ka õendusabi teenust. On tehtud ka mitmeid ühisinspektsioone koostöös Õiguskantsleri Kantseleiga. Viimase nelja aasta jooksul on Ravimiamet korraldanud viis hoolekandeteenuse osutajatele suunatud infopäeva.

Kontroll on hõlmanud eri asutusi, nende seas on olnud paremaid ja kehvemaid. Ühtset trendi halvemuse või paremuse poole on keeruline esile tuua.
Rõhutan, et oluline on järelevalveametite omavaheline koostöö ning teenuseosutajate teavitustegevus. Sellest aastast, nagu öeldud, võttis Sotsiaalkindlustusamet maavalitsustelt üle sotsiaalteenuste järelevalve funktsiooni. Sotsiaalministeeriumi ülesandel alustas SKA koostöös Terviseameti ja Ravimiametiga olukorra hindamist üldhooldusteenust pakkuvates asutustes. SKA tegi selle aasta esimeses kvartalis järelevalvet üheksas asutuses ja kolme ameti koostöös tehti seda viies asutuses. Leiti ka rikkumisi. Just täna olid hooldekodude juhid ja omanike esindajad, kokku 160 inimest, kutsutud Sotsiaalministeeriumisse, et seadusest tulenevaid nõudeid veel kord selgitada ning arutada, milliseid järeldusi saab järelevalve põhjal teha ja millised on teenuseosutajate seisukohast probleemid, mis takistavad seadustest tulenevate nõuete täitmist. Ühiselt püütakse leida lahendusi olukorra parandamiseks. Teabepäeva korraldamise eesmärk oli saada ka hooldekodude endi tagasisidet võimalikest probleemidest ja nende lahendustest.
Neljas küsimus: "Kuidas välistada seda, et struktuurifondide abiga tehtud investeeringud ei muutuks kasusaamise allikaks ehitustööde käigus, vaid tagaksid kvaliteetse teenuse järgnevatel aastakümnetel?" Sotsiaalministeerium ei ole struktuurifondide vahendeid üldhooldusteenuse infrastruktuuri parandamiseks eraldanud – kokku lepitud programmid ei ole seda ette näinud –, vaid on toetanud kohalikke omavalitsusi üldhooldusteenuse arendamisel ja pakkumisel Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Teenuse osutamiseks vajalike ruumide remondiks, mööbli ja seadmete ostuks on lubatud teha kulutusi kuni 20% kogu projekti abikõlblikest kuludest. Euroopa Regionaalfondi vahenditest reorganiseeritakse praegusel perioodil kvaliteetsete ja kogukonda kaasavate ning psüühilise erivajadusega inimeste toimetulekut tõstvate teenuskohtade loomist, mitte üldhooldust. Tegemist on riigi korraldatavate erihoolekandeteenuste sihtgrupile suunatud meetmetega.
Varem on teiste programmide raames antud investeeringutoetust hooldekodudele ja üldhooldekodudele. Näiteks 2007. ja 2013. aastal oli regionaalministri määruse alusel võimalik meetmest "Kohalike avalike teenuste arendamine" taotleda vahendeid sotsiaalteenuste osutamiseks vajaliku infrastruktuuri arendamiseks, sh hooldekodude ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks. Kokku toetati EAS-i andmetel 11 hoolekandeasutust.
Koostöös Rahandusministeeriumiga töötasime 2007. aastal välja meetme üldhooldekodude energiatõhususe parandamiseks, toetust eraldati CO_2 vahenditest. Meetmest toetati kohalikele omavalitsustele kuuluvate hoolekandeasutuste energiatõhusamaks muutmist, pakkudes seeläbi tuge just KOV-idele üldhooldusteenuse pakkumisel, kuna see on sotsiaalhoolekande seaduse alusel kohaliku omavalitsuse kohustuslikult pakutav teenus.
Sellega haakub viies küsimus: "Millised on tänaste struktuurifondide toetuste saajate pikemaajalised kohustused nimetatud sotsiaalasutuste ees?" Eespool mainitud ERF-i vahenditest reorganiseerimistoetuse puhul on üheks nõudeks tagada teenuse osutamine järgneva 20 aasta jooksul peale hoone reaalset valmimist. 2017. aastal ellu viidud CO_2 meetme ja kohalike omavalitsuste avatud taotlusvooru puhul ei sätestatud teenuse osutamise perioodile kohustust. Seda põhjusel, et toetust said kohalikud omavalitsused, kelle ülesanne ongi tagada üldhooldusteenuse kättesaadavus oma elanikele. Lähtutud on eeldusest, et omavalitsuse eesmärk ei ole meetme kaudu rikastumine oma elanike arvel, vaid soov saada riigi tuge kvaliteetsema üldhooldusteenuse korraldamiseks.
Kuues küsimus: "Kuidas tagab riik iga hooldekodusse sattunud kodaniku turvalisuse ja teenuste kättesaadavuse?" Üldhooldusteenuse pakkumisel on riigil kohalike omavalitsuste suhtes abistav roll, samuti kohustus luua õiguslik raamistik inimväärika ja kättesaadava üldhooldusteenuse pakkumiseks. 2016. aastal jõustunud sotsiaalhoolekande seaduses kehtestati, nii nagu ma rõhutasin eelnevalt, esmakordselt miinimumnõuded kohalike omavalitsuste korraldatavate sotsiaalteenuste eesmärgile, sisule ja teenuseosutajatele. Varem sellised nõuded üldse puudusid. Sealjuures kehtestati hooldusplaani nõue. Hooldusplaanis määratakse kindlaks teenuse saaja vajadused ning toimingud, mis tagavad tema turvalisuse ja toimetuleku hooldusteenuse kasutamise ajal. Samuti kehtestati nõuded hooldustöötajate kvalifikatsioonile, mille täitmiseks jäeti nelja-aastane üleminekuperiood. See tähendab, et aastal 2020 peavad kõik üldhooldusteenust vahetult osutavad hooldustöötajad olema täitnud vähemalt ühe alljärgnevatest tingimustest: ta peab kas olema läbinud hooldustöötaja kutseõppe tasemeõppe või hooldustöötaja täienduskoolituse või on tal hooldustöötaja kutsetunnistus. Ühtlasi peavad kõik hooldusteenuse osutajad alates 2020. aastast hakkama taotlema tegevusluba, mida

väljastab Sotsiaalkindlustusamet. Loa taotlemisel esitab teenuseosutaja lisaks majandustegevuse andmetele ka isikute arvu, kellele teenust osutatakse, ning esmase taotluse korral hooldustöötajate arvu ja nõuetele vastavuse. Teenuse osutamise koht peab vastama tuleohutusnõuetele ja rahvatervise seaduse alusel kehtestatud tervisekaitsenõuetele. Alates käesolevast aastast on SHS-i sisse viidud säte, mille kohaselt peab sotsiaalteenuse osutaja lähtuma üldtunnustatud kvaliteedipõhimõtetest: isikukesksus, teenuse võimestav iseloom, tulemustele orienteeritus jne. Kvaliteedipõhimõtete üheseks mõistmiseks ja rakendamise lihtsustamiseks töötas Sotsiaalkindlustusamet välja sotsiaalteenustele üldise kvaliteedijuhise. Selle aasta jooksul koostab amet kõikidele kohaliku omavalitsuse korraldatavatele sotsiaalteenustele teenusepõhised kvaliteedijuhised. Neid peavad järgima ka eraõiguslikud teenusepakkujad. Üldhooldusteenusepõhine juhis valmib selle aasta esimesel poolel. Lisaks tegeleb Sotsiaalkindlustusamet aktiivselt kohalike omavalitsuste ja teenusepakkujatele suunatud teavitustöö, nõustamise ja nõustava järelevalvega.
Me vist peame minema küsimuste juurde?

17:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud minister! Pragmaatilise inimesena ma saan aru, et te puudujääva aja võtaksite kindlasti, vastates mõnele küsimusele. Kui kolleegid ei ole vastu, ma annaksin ministrile veel minuti aega.

17:53 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! Proovin siis lõpetada vastuse, et minna edasi juba päris küsimuste juurde. Teenuse kvaliteedi tagamiseks tõhustame ka järelevalve kvaliteeti. Järelevalveametite ülesanne on olla koostööpartner teenuseosutajatele, aga ka kohalikele omavalitsustele. Igasugusele sanktsioneerimisele eelistatakse nõustavat järelevalvet ja, nagu eespool öeldud, süsteemset teavitustööd. Seoses uue, plaanitavalt järgmise aasta jaanuaris jõustuva rahvatervise seadusega on kavas kehtestada hoolekandeasutustele uued elukeskkonda ja toitlustamist reguleerivad teenuspõhised nõuded. Rahvatervise seaduse muudatused on läbinud kooskõlastusringi ja on üsna pea loodetavasti teie ees.
Samuti on ministeeriumis koostöös Riigikogu sotsiaalkomisjoniga ettevalmistamisel seadusmuudatus, millega tagatakse abivahenditeenuse ja riigi osaluse kompenseerimine ka kõigile üldhoolekandeasutustes viibivatele inimestele. Ühest küljest tähendab see riigieelarvele lisakulusid umbes 1,8 miljonit eurot, kuid teisest küljest parandab hoolekandeasutuses viibivate inimeste elu ja hooldeteenuse kvaliteeti.
Täna me räägime siin palju asutusepõhisest teenusest, kuid lõpetuseks tahan siiski märkida, et meie ühine eesmärk on teha kõik selleks, et inimesed satuksid hooldekodusse alles siis, kui seda on hädapärast vaja ehk võimalikult hilja, st kui tõesti muid teenuseid ei ole võimalik pakkuda. Seega peab sotsiaalkaitsesüsteemis arendama toetavaid teenuseid, mis tagavad inimestele vajaliku abi, et nad saaksid võimalikult kaua iseseisvalt või mõningase toe abil hakkama oma kodus, sest see on kõikide eakate esimene eelistus. Aitäh!

17:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud minister, lihtsalt soovitus: kui te trükite oma teksti A4 peale välja, siis 15 rida on üks minut. Sellest on suhteliselt kerge lähtuda. Vana "Aktuaalse kaamera" töötajana on mul see veel üsna hästi meeles. Kuid ma usun, et kolleegid ei ole pahased, et me selle aja ära kasutasime, kuna vastused olid põhjalikult ette valmistatud. Martin Helme, palun esimene küsimus!

17:55 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud asespiiker! Lugupeetud minister! Teie rääkisite meile nüüd seda, kuidas asjad peaksid olema ja kuidas nad paberite järgi on. Meie arupärimise põhjus on siiski see, et probleemid on väga tõsised ja pikaajalised. Kui me räägime näiteks sellest, kuidas hooldekodudes antakse ilma igasuguse arvepidamiseta ja retseptita patsientidele peoga psühhotroopseid aineid – ja neid ei määra mitte tohter, vaid suvaline personal – lihtsalt selleks, et nad kedagi ei segaks, siis selle kohta on tehtud korduvaid ettekirjutusi ja kaebusi. Aga ma küsin hoopis teist asja, kuivõrd Eestil on plaanis suure euroraha eest välja arendada suur hooldekodude võrk. Kuidas on plaanis: kas sealt kavatsetakse lahutada n-ö majutusteenus ja spetsiaalteenus, mis on seotud tervishoiuga, või ei kavatseta neid lahutada ja

käsitletakse ühes paketis? Ja ikkagi on meie jaoks suur mure, et kui nüüd avaliku rahaga või avaliku raha kaasosalusega need suured projektid välja ehitatakse, siis kui kaua on nendel hooldekodudel kohustus seda teenust pakkuda. Kas ei või juhtuda niimoodi, et paari aasta pärast see maja muutubki hotelliks?

17:57 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh selle küsimuse eest! Kahjuks aga jääb selle sisu mulle arusaamatuks, sest minul puudub informatsioon, et meie riigil oleks lähiajal kavas suur üldhooldekodude reformimine, reorganiseerimine ja ehitamine Euroopa Liidu rahaga. Minul puudub selline informatsioon.

17:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

17:57 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Teie ettekandest oli kuulda, et sel aastal tuleb sotsiaalhoolekandes suuri muudatusi. Kas nende hulka kuulub ka näiteks see, et kui Sotsiaalkindlustusamet kontrollide käigus leiab, et teenuseid on küll osutatud ja miinimumnõuded täidetud, aga mis puudutab personali, siis amet leiab, et võib-olla jäävad head teenused saamata seetõttu, et puudub vastav personal. Siin ei ole esitatud nõudeid teenust osutavate ettevõtete personalile. Milline personal peaks olema? Või tuleb sellel aastal ka selles muudatusi?

17:58 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! Nii nagu ütlesin, üleminekuaeg on antud selleks, et tagada kvalifitseeritud ja vastava väljaõppega personali olemasolu üldhooldekodudes. Üleminekuaeg kestab 2020. aasta alguseni ja see nelja-aastane aeg antigi ikkagi kõikidele üldhooldeasutustele selleks, et oleks teatud aeg, oleks võimalused selleks. Kindlasti tuleb jälgida, et selle tärmini kukkudes oleks vastavad nõuded täidetud ka töötajate puhul. Loomulikult ei tähenda see seda, et praegu inimeste ettevalmistusele ja nende tööoskustele tähelepanu ei pöörata. Kindlasti jälgitakse nende oskusi ja, ütleme, hakkamasaamist ning seda, milline on hooldekodus pakutav teenus. Peale selle, et tehakse järelevalvet, on ka hooldekodud ise oma töötajate professionaalsuse tõstmiseks teatud samme astunud. Juba kaks korda on olnud üleriigilised hooldustöötajate kutsevõistlused – just nimelt selleks, et propageerida häid töövõtteid ja oskusi. See on ühest küljest oluline oskuste arendamisel, aga samas ka selleks, et tunnustada seda raske tööd, mis nõuab pühendumist ja on igaühele meist väga tähtis. Nii et tegeldakse mõlema küljega.

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

17:59 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Nagu ma teie vastustest ilmselt õigesti aru sain, siis üldhooldekodusid ei ehitata juurde, vaid ainult renoveeritakse, täiendatakse ja katsutakse nende tingimusi paremaks muuta. On see nii? Ja küsin siit edasi, kas praegu on üldhooldekodus töötavale personalile olemas ka meditsiiniline pool või see ongi kujunenud suhteliselt kaootiliselt ja isevoolu? Aastani 2020 on tõesti antud see aeg, et kõik saaks korda. Kuidas praegu on?

18:00 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! Hakkan lõpust peale, meditsiiniteenusest. Hooldekodudel ei ole tegelikult otsest nõuet, et nad peaksid kohapeal meditsiiniteenust osutama. Nad peavad tagama meditsiiniteenuse kas siis kohapeal või koostöös teiste meditsiiniteenuste pakkujatega. Siin on erinevad variandid. Tavapärane hooldekodutöötaja ei peagi olema meditsiiniõde, kuigi on hea, kui hooldekodu on saanud sellise inimese palgata. Nii nagu ütlesin, sageli on probleem selles, kuidas maksta niisugust palka, et inimene tuleks ära haiglast, teisest meditsiiniasutusest. Hooldekodud on siin leidnud mitmesuguseid lahendusi, et tagada kohapeal meditsiiniabi. Sageli on hooldekodud oma kliente valinud ka selle järgi, kas neil on pidevalt, statsionaarselt mingi meditsiiniabi kohapeal olemas või ei ole. Mõistagi eeldab see ka head koostööd kohaliku omavalitsusega, sellepärast et selle piirkonna perearst peaks olema selle patsiendi, kliendi perearst ka teises piirkonnas. Selles mõttes on siin keerukaid situatsioone, mida ma ka

kirjeldasin, kuivõrd uutele perearstikeskustele on ette nähtud, et seal on õendusabi kohapeal olemas. See peaks nüüd olukorda parandama. Meditsiiniabi ja selle pidev tagamine praktikas nõuab kaunis suurt pingutust.
Nüüd aga ehitamisest. ERF-i meetmetega praegusel hetkel tõepoolest reorganiseeritakse ja ehitatakse ka uusi kohti just erihoolekandeteenusteks, mis on psüühiliste erivajadustega inimestele. Regionaalfondi vahenditest ei ole sellel perioodil üldhooldekodude ehitamise plaani, polegi sellist kokkulepet. Üldhooldekodusid küll ehitatakse, aga teistest vahenditest. Kõigepealt on neid rajanud eraettevõtted, samuti kohalikud omavalitsused ja, nii nagu ütlesin, varasemal perioodil on kohalikele omavalitsustele selleks ka raha eraldatud. Soovime ka CO_2 meetmest üldhooldekodusid parandada ja renoveerida. Üks taotlusvoor oli eelmisel aastal CO_2 meetmest, selle aasta uuest taotlusvoorust oleks võimalik ka uusi hooneid ehitada – kas eelmise üldhooldekodu asemele või siis mõne muu kohaliku omavalitsuse hoone asemele, mis läheb käibest välja, kuna on ebapiisava energiatõhususega. Neid ehitatakse, kuid mitte riikliku meetmena. Praegu on näha, et hooldekodukohti tuleb juurde, selge nõudlus nende järele on olemas. Sellega tegelevad nii eraettevõtted kui ka kohaliku omavalitsuse üksused. Korraldatavat teenust ei pea omavalitsus ise pakkuma, vaid seda võib teha ka eraettevõtja. Veel on aga üks oluline meede, millele kohalikud omavalitsused võiksid rohkem tähelepanu pöörata. Oma kõne viimases lauses juhtisin sellele ka tähelepanu. Nimelt, tegelikult on eakate soov ju elada võimalikult kaua oma kodus. See eeldab eelnevat abi ja ka sellist elukorraldust, et oma korteris või majas hakkama saada. Kui suuremas korteris või majas pole võimalik enam ise toime tulla, siis praegu on paljudes väiksemates kohalikes omavalitsustes – tean, et Tallinnaski – plaanis ehitada nn eakate maju, kus inimestel oleks võimalik väikestes, ökonoomsetes ja ligipääsetavates korterites kauem hakkama saada mõningase kõrvalabiga. Selleks, et selliseid hooneid ehitada, on kohalikel omavalitsustel praegu võimalik KredExist toetust saada. See on see, mis paljusid eakaid väga rõõmustaks. Eakad küsivad kohtumistel selle kohta ja ütlevad, et palun sundige kohalikke omavalitsusi meile selliseid maju ehitama – kui me ei saa enam kaugemal eraldi elades hakkama, siis me tahaksime seal elada. Ma loodan, et kohalikud omavalitsused seda toetusmeedet kasutavad.

18:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

18:05 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Loomulikult on kõik määrused ja seadused vajalikud, et valdkonda reguleerida, aga õhku jäävad ikkagi mitmed küsimused, sh kvalifitseeritud arstiabiga seoses. Ajakirjanduse kaudu on meieni jõudnud väga-väga süngeid lugusid sellest, kuidas nädalavahetustel ja pühade ajal surutakse hooldekodudes olevatele inimestele sisse rahusteid, sisuliselt ilma igasuguse arstliku ettekirjutuse ja retseptita, lihtsalt selleks, et nad oleksid vait. Mida on ministeerium konkreetselt teinud või mida on plaanis teha, et vältida seesugust kriminaalset tegevust ja sõna otseses mõttes füüsilise vägivalla kasutamist nii patsientide omavahelistes suhetes kui ka personali ja patsientide vahel? Ajakirjanduse vahendusel on ju teada, et on esinenud peksmisi ja muid koledaid lugusid. Kas ministeeriumil on sellekohaseid plaane?

18:06 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! On päris selge, et kõik sellised juhtumid, mida te kirjeldasite, on lubamatud. Selle pärast on sellel aastal – nüüd, kui üldhooldekodude üldine järelevalve on üle läinud riiklikule struktuurile, Sotsiaalkindlustusametile, ja see on ühtlane üle Eesti – antud suunis ja ülesanne võtta tugevdatud tähelepanu alla üldhoolekandeasutused. Nii nagu ütlesin, just nimelt sellel põhjusel, et inimene on seal üldiselt haavatavam, ja ka järelevalve selliste asutuste tegevuste üle on möödapääsmatult vajalik. Nagu juba rääkisin, sellel aastal on ametite koostöös tehtud ridamisi järelevalvekäike. Tõepoolest, nende käigus on leitud ka rikkumisi. Selsamal põhjusel oli täna väga konkreetne ja tervet päeva hõlmav infopäev, kus neid puudusi üksikasjalikult arutati. Tõsisematel rikkumistel on loomulikult ka oma järelmid. Sellised asjad ei ole kindlasti tolereeritavad.
Sotsiaalministeeriumil on valminud ka infokiri hooldekodusse läinud inimesele endale ja tema lähedastele selle kohta, millele peaks oskama tähelepanu pöörata. Inimesed peaksid oskama küsida, olema nõudlikud ning teadma, millised õigused ja millised kohustused neil on. Näiteks, millal peab

olema tehtud hooldusplaan, millistele nõuetele see peab vastama jne. Tähtis on, et inimesed saaksid aru, missugused õigused ja missugused kohustused on hooldeasutusel ning et neil oleks sellest selge ülevaade. Me tahame kindlasti harida inimesi, et nende teadlikkus kasvaks. Mõistagi on siin ka teine pool: kuigi me teeme järelevalvet ning vajaduse korral karistame või nõustame, peavad hooldeasutused ise nägema, et puuduste korral on nende enda tsunfti au riivatud. Nad on päris murelikud, samamoodi nagu teie seda väljendasite. Kui tuleb kajastamisele selline lugu, et inimestega on valesti käitutud – neid on ravimitega ohjeldatud või on olnud mingid muud asjad –, siis see heidab varju kõigile. Ühest küljest on inimene jäänud abita või ei ole ta saanud asjakohast abi, teisest küljest on hooldekodus olevate inimeste lähedaste südamerahu läinud, samuti on hooldeasutuste töötajate nimi mõneti määritud. Selles mõttes on hoolekandeasutuste ja kõikide hooldekodude töötajate ühine huvi, et järelevalve oleks järjepidev, nõustav ja tõhus. Kõikides asutustes peaksid saama asjad korda, siis ei saaks enam öelda, et hooldekodudes on asjad halvasti. Tõepoolest, nii nagu iga teise ameti puhul, ka poliitiku puhul, üks plekk määrib paljut. Ka hooldekodud ise on selle pärast mures.

18:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Monika Haukanõmm!

18:09 Monika Haukanõmm
Lugupeetud minister! Jätkan oma küsimust enam-vähem sellest kohast, kus te lõpetasite. Väga hea, et Sotsiaalkindlustusamet on võtnud järelevalve enda hoole alla ja teeb seda koostöös nii Terviseameti kui ka Ravimiametiga. Kuna te täna tutvustasite – kas just teie, aga ministeeriumi ametnikud tutvustasid – järelevalve esimesi tulemusi, siis kas te võiksite teha meile väga lühidalt ülevaate, millised need leiud olid? Olen teiega täiesti nõus, et järelevalve peab olema pigem nõustav ja suunav, mitte karistav. Samas, te ütlesite eelmises vastuses, et kui vaja, siis te ka karistate. Kuidas te neid karistate?

18:10 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! Kõik karistused on ette nähtud õigusaktides, mingit omaloomingut siin teha ei anna. Ettekirjutused on esimesed asjad, mida vaadatakse, ja puudused tuleb kõrvaldada. Kui on hullemaid rikkumisi, siis saavad olla järgmised sammud.
Mis on põhilised leiud? Võiks öelda, et rohkem tähelepanu pälvisid kahte tüüpi rikkumised. Ühed ongi seotud ravimitega, nende käitlemise, andmise ja manustamisega ning nende üle järelevalve pidamisega. Tuleb vaadata, kas kõik on kirjas, kas kõik on õigesti hoitud, kas ei ole säilivusaega ületanud ravimeid jne. On ka selliseid juhtumeid, kus tuuakse ravimeid kaasa ja siis jagatakse neid omavahel. Nii et ravimite üle täpne arvepidamine, nende hoidmine ja õige manustamine oli üks selline suur teema ning leiti ka puudusi.
Teine teema on võib-olla uus asi, nimelt hooldusplaan ja selle sisukus. On ette nähtud, et kõikidele klientidele tuleb koostada hooldusplaan, kus on ära näidatud tegevused, samuti areng ja see, mis muutub. Ei ole mõeldav, et terve hooldekodu peale on näiteks kõigil 30 inimesel ühesugune hooldusplaan või et see kahe aasta jooksul üldse ei muutu. Plaan peab olema sisukas, see peab olema arusaadav ja kajastama tegelikku olukorda.
Sellega on seotud kolmas punkt, mis on, ütleme, laiem teema, nimelt koostöö kohaliku omavalitsusega – sellega, kust inimene pärit on. Sageli tuleb inimene hooldekodusse ilma vajaliku eelhindamiseta ja taustaloota, mis peaks temaga kaasas olema. Nii et koostöö kohaliku omavalitsusega on kindlasti oluline. Samuti on tähtis koostöö lähedastega. Siin toodi enne näide, et inimesel avastatakse käe peal sinikad. Mida see tähendab? Tegelikult võivad eakatel inimestel sinikad tulla väga lihtsasti, ka mingite toimetuste käigus, ilma et oleks olnud mingit vägivalda või juhtunud midagi halba, aga lähedased peaksid seda teadma, sellest peaks olema ülevaade. Suhtlemine lähedastega, nende teavitamine ja nõustamine peaks kindlasti olema parem. Puuduste koha pealt tuleb öelda, jah, et on eelkõige ravimitega seotud teemad ja hooldusplaani sisukusega seotud küsimused.

18:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Ain Lutsepp.

18:13 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Vanemal inimesel tekib paratamatult ühel hetkel küsimus, kas äkki tuleb oma elu lõpu aeg veeta vanadekodus või üldhooldekodus. Siis kerkib üles küsimus, kui palju see kõik maksab – päevatasu, kuutasu jne. Ma sain aru, et eraettevõtjad ja omavalitsused saavad hooneid renoveerida, eks ole, CO_2 raha eest. Minu küsimus on selline: milliste päeva- ja kuuhindadega on tehtud need äriplaanid? Kui suureks kujuneb hind, milline on maksumus sellises euroremonditud vanadekodus – kas 1000, 1500 või 2000 eurot? Olete te neid teemasid käsitlenud või ei?

18:14 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Mul puudub täpne ülevaade sellest, et kui taotlusi tehakse, siis mis on eelduslik kohatasu ühes või teises projektis. Kui on tegemist ERF-iga, st erihoolekande projektidega, siis seal saavadki taotlejad lähtuda sellest hinnast, mida riik selle teenuse eest pakub, pluss omaosalus, mis tuleb sinna juurde. Aga kui me räägime CO_2-st ja üldhooldekodudest, siis praegu on keskmine hooldekodu kuutasu on umbes 700 eurot. See on keskmine. On ka sellest mõnevõrra odavamaid hooldekodusid, aga on ka tunduvalt kallimaid, mis on, ütleme, sellised pansionaadi tüüpi, laiemate võimalustega, avaramate tubadega jne. Hind sõltub sellest, milliseid teenuseid juurde pakutakse. See 700 eurot keskmiselt on see raha, mida küsitakse kliendi käest.
Nüüd, väga päevakajaline teema on see, kui palju sellest rahast maksab eakas, kes on mingil hetkel sunnitud sellist teenust kasutama. Väga hästi teatakse perekonnaseadust, mis ütleb, et perekond on see, kellel on ülalpidamiskohustus – nii ülenejad kui alanejad sugulased, aga muidugi inimene ise kõigepealt ja siis tema perekond. Enamasti on aga tähelepanuta jäetud sotsiaalhoolekande seadus, mis paneb kohalikule omavalitsusele kohustuse tagada, et teenuse hind oleks jõukohane ja et hinna tõttu ei jääks kellelgi teenus saamata. Siin saadakse aeg-ajalt valesti aru ja eeldatakse, et üldhooldekodu hind ise peaks olema odav. See ei saa odav olla. Sealne teenus ongi kallis, sellepärast, et seal on suure hooldusvajadusega inimesed, seal on vaja palju personali ja seal on hooned. Nii et hind ise odavamaks ei lähe, aga kohalik omavalitsus peab hindama inimese ja tema perekonna võimet selle teenuse eest maksta. Puuduoleva osa peab tasuma kohalik omavalitsus. See on ka praegu seaduses olev juhend ja juhis. Eelmisel aastal valmis hoolduskohustust ja hoolduse mahtu hindav juhend, mida sellel poolaastal kohalike omavalitsustega koos nende koolitustel üle vaadatakse ja arutatakse. Kohalikud omavalitsused peaksid oskama hinnata perekonna võimekust hoolduskoha eest maksta ja saama aru, et vahe tuleb ise kinni maksta.
Mis võimalused on riigil leevendust anda? See on üks teema, mida ei saanud praegu puudutada. Mis puudutab uute kohtade loomist, siis on näiteks plaanis dementsetele uute kohtade loomine. Selleks on riigieelarves raha olemas. Seniste kohtade kohandamise ja uute loomisega me saame tuhatkond kohta dementsete jaoks. See annab jällegi sellisele väga raskele sihtgrupile parema võimaluse – ja me loodame, et selle läbi ka pisut soodsama võimaluse – hooldekohti saada. Samuti on meil olemas riigieelarves raha ühe sellise innovaatilisemaid ja tänapäevasemaid lahendusi pakkuva eakate kodu rajamiseks, just keerulisele sihtgrupile, et tekiks ka hea võrdlusbaas ja nägemus, milline peaks üks nüüdisaegne hooldekodu olema. See peakski olema selline, mis aitab väga keerukale sihtgrupile paremat teenust pakkuda.

18:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild.

18:18 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Te puudutasite siin hooldekodukohtade juurdetegemist. Ja enne oli natuke juttu ka sellest, et väga nõutavad on sellised väiksed korterid või ühetoalised korterikesed, aga neid on kindlasti küllaltki kallis ehitada. Kõige selle peale ma küsiksin niimoodi: kuidas on praegu olukord järjekordadega? Kas momendil jätkub eakatele inimestele kohti? Kui palju on neid puudu või üle?

18:18 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! Kõigepealt selle esimese asja kohta, mis te mainisite, ütlen, et väikeste korterite ehitamine on kindlasti kallis. Sellepärast ma just viitasingi, et sellel aastal on võimalik uues taotlusvoorus KredExist raha küsida nimelt selliste hoonete kas renoveerimiseks või uute ehitamiseks, kuhu oleks võimalik

selliseid kortereid rajada. Nii et nn üürimajade programmi raames, mille esimene voor oli eelmisel aastal ära, on selle aasta taotlusvooru suunitlus just sotsiaaleluruumide ehitamine. Aga teie viidatud väikeste korterite jaoks sobib ka tavaline üürielamute meede, lihtsalt tuleb maja niimoodi planeerida ja ehitada, et sealsed korterid oleksid kõlblikud just nimelt nendele isikutele, hea ligipääsetavusega ja säästlikud. Toetusmeede on olemas, just nimelt selleks, et oleks võimalik neid maju teha. See on kohalikele omavalitsustele suunatud meede.
Aga nüüd järjekordade kohta. Üldjuhul on meie üldhooldekodudes järjekorrad ja vabu kohti seal tavapäraselt eriti ei ole. Kui on mingi hädaolukord ja otsitakse kiiresti kohta, siis õnnestub see koht leida, aga see sõltub palju ka piirkonnast – mõnel pool on järjekorrad pikemad, teisal lühemad. Vahel on võimalik ka kiirreageerimise peale kohe koht saada. Nii nagu ütlesin, keerulisem on just keerukamate klientide ja patsientidega, kellel on suurem hooldusvajadus või siis näiteks raskekujuline dementsus. Sellepärast me pööramegi nendele sihtgruppidele rohkem tähelepanu ja tahame ka enam riigi tuge anda.
Väga täpset ülevaadet meil järjekordadest ei ole, sest see on kohaliku omavalitsuse korraldatav teenus, ja meil on teada, et vahel pannakse inimene paari kohta kirja. Nii et mingit üldist registrit ei ole. Võib aga öelda, et ennetavate ja täiendavate teenuste olemasolu korral oleks võimalik järjekordi leevendada. Hooldekodudes on siiski üks osa neid inimesi, kes tegelikult ei peaks kindlasti veel sellises institutsionaalses hoolduses olema, sest nad saaksid hakkama, kui neil oleks sobiv elukorraldus mingil muul moel, nii nagu teie viidatud väike korter sellises majas, kust päeval käiakse läbi ja vaadatakse üle, kas on vaja mingit väikest abi. Oleks võimalik seda ka nii korraldada. Kindlasti vabastaks ka selliste majade tekkimine kohti seal, kus inimene ei peaks isegi veel olema.

18:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmen Kütt, palun!

18:21 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Eestis on 156 väljaspool kodu üldhooldusteenust osutavat asutust ja neist ligi 60% omanik on tegelikult kohalik omavalitsus. Kui vaadata arvu, kui palju viibib hooldekodudes inimesi, siis neid on veidi üle 8000. Ma olen üpris veendunud, et enamiku, väga suure osa meie hooldekodude töötajate ja omavalitsuste tehtud töö on suurepärane, see vastab igapidi nõuetele. Inimesed teevad oma tööd hästi. Tunnustada tuleb ajakirjandust ja ka lähedasi: kui on probleemid, siis need tuuakse esile, ükskõik kas on inimeste suhtes ülekohtuselt käitutud või esineb pangakaartide väärkasutamist. Need tulebki avalikkuse ette tuua ja süüdlased peavad saama karistada. Küsimus on selles, kas hooldekodude juhtidega tuli tänasel kohtumisel jutuks ka kiirabiteenus, õigemini selle raske kättesaadavus või kiirabi mittetulek hooldekodudesse. Hooldekodude juhtide nõupidamisel nad selle üle väga kurtsid.

18:22 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! Mina kahjuks paneeldiskussiooni ja selle arutelu ajal enam seal olla ei saanud. Nii et ma ei oska praegu öelda, missuguseid ettepanekuid või probleeme nad seal tõstatasid. Selle ülevaate saan hiljem. Küll olen ma, proua Kütt, väga päri selle esimese poolega, mis te rõhutasite, et valdavalt, üldiselt on meie hooldekodudes tehtud tööd südamega ja väga hästi. Aga nagu ütlesin, ka hooldekodude juhid ise tunnistavad, et tilk tõrva ühes pütis ja teises pütis rikub palju ära. Sellepärast on ka kõigi – nii nende kui ka meie – ühine huvi, et rikkumised, pahatahtlikkus või ka hooletus saaks kohe kiiresti selgeks ja lahendatud. Sellepärast me tahamegi sellega mitmekülgselt tegelda – just nimelt hooldekodusid nõustada, järelevalvet tagada, kliente ja nende lähedasi teavitada, harida, nende teadlikkust tõsta. Nii et tahame sellega mitmel rindel tegeleda, sest mitte keegi ei taha sellist teadmist, et hooldekodus on kehv hooldus ja kui me oma lähedase sinna viime, siis me peame kogu aeg muretsema. Hooldekodude juhid ise ütlevad, et kui nende maine on nii kehv, siis on raske isegi töötajat leida – tema küsib ka, miks ma peaksin tulema sellisesse kohta, kus eeldatakse, et ma ilmselt ei tee seda tööd hästi. Töö on seal ühest küljest küll raske, aga teisalt ka tänuväärne. Hooldusasutuste juhid ütlevad, et valdavalt on inimesed tänulikud ja väga rõõmsad, kui nende eakad vanemad või vanavanemad on hästi hooldatud, ning võitlevad ise ka kõigest hingest rikkumiste ja halbade juhtumite vastu. Seda enam on tähtis, et me saaksime niisugustest asjadest kohe teada, et järelevalve oskaks kiiresti ja tõhusalt reageerida.

18:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Kolleeg Enn Mere kuulumise fraktsiooni on Riigikogu juhatus juba allkirjastanud, nii et homme see kajastub kõigil võimalikel tabloodel. See aga ei takista esitada sul praegu küsimust ministrile. Palun!

18:24 Enn Meri
Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud proua minister! Te nimetasite, et keskmine hooldekodutasu on umbes 700 eurot kuus. Me teame ju väga hästi, et keskmine Eesti pension ei ole mitte 700 eurot kuus. Ma saan teie jutust aru, et kui vahe on olemas, siis kohalik omavalitsus kompenseerib selle. Kas enne kompensatsiooni vaadatakse üle ka inimese varaline seis? Ma mõtlen, kui inimesel on näiteks korter, kinnisvara või mingi muu vara.

18:25 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Aitäh! Just nimelt sellises järjekorras see käibki. Kõikide sotsiaalteenuste puhul, nii ka üldhooldekodu teenuse puhul, on esimene ikkagi inimese enda vastutus – milline on tema sissetulek ja varalised võimalused. Sama kehtib ka perekonna suhtes, näiteks laste suhtes. On selge – ja nõnda on ka kirja pandud –, et perekonna tavapärane hakkamasaamine ei tohi selle kohustuse pärast kahjustatud saada, ehk laste huviharidus, enda töölkäimine jms. Sa ei pea oma autot ära müüma või korterit või eluruumi ära andma, mitte seda pole mõeldud. Aga hinnatakse isiku enda vara, pere vara, kas on luksust ja kas on võimekust tasuda mingi osa või terve osa teenusehinnast.
Vahetevahel inimesed mõistavad seda ka vääriti. Näiteks on öeldud, et jah, loomulikult, minu emal on veel kinnisvara Tallinnas ja natukene metsa ka veel kusagil, aga see jääb loomulikult mulle päranduseks. Eeldatakse, et kohalik omavalitsus peaks kinni maksma hoolduse. Nii see ka ei ole. Sellepärast ongi olemas eelmisel aastal valminud ülalpidamiskohustuse hindamise juhend, millega võiksime saada ühtlased reeglid, nii et kõikides kohalikes omavalitsustes mõistetaks asju ühtemoodi. Nüüd, kui need hindamised on ära tehtud – inimese enda võimalused, tema muud varad ja sissetulekud, tema perekonna muud varad ja sissetulekud –, aga on puudujääk hooldekodukoha maksmisel, siis on sotsiaalhoolekande seadusega pandud kohustus tõepoolest kohalikule omavalitsusele.

18:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

18:27 Henn Põlluaas
Aitäh! Loomulikult on see väga raske ja tänuväärne töö. Nendele kõigile, kes seda tööd südamega teevad, oleme väga tänulikud. Paraku aga pöörasid õiguskantsler ja Ravimiamet vist juba paar aastat tagasi tähelepanu sellele probleemile, kuidas ravimite, eriti rahustite manustamine ilma igasuguse põhjuse ja retseptita on ääretult levinud. Ma võib-olla eksin, aga kas see ei olnud nii mitte 60%-l kontrollitud hooldekodudest. Hiljuti ühel matusel olles kuulsin, et kadunukesega oli juhtunud sama asi – ääretult vitaalne inimene muutus hooldekodus apaatseks zombiks. Te rääkisite karistamisest ja ettekirjutustest, aga tooge mõni näide, kas viimasel ajal on tõesti kedagi karistatud. Kas ainuüksi ettekirjutus on piisav? Äkki peaks tegevuslubade kallale minema ja lausa kriminaalvastutusele võtma selliseid isikuid, kes kuritarvitavad oma võimu vanainimeste kallal?

18:28 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Tõepoolest, eri etappidel on erinevad võimalused, mida teha tuleks. Mul on raske kommenteerida võib-olla varasemaid aastaid tagantjärele, aga nii, nagu ma oma eelnevas vastuses korra juba rääkisin, ongi meil sellel aastal plaanis just rõhutatult ja sihitatult üldhooldekodusid kontrollida kõikide ametite koostöös. Väga oluline suund on seejuures nimelt ravimite käitlemise, kasutamise ja ohjeldamise puuduste avastamine, mida siin on kirjeldatud. Kindlasti vajavad kõik need küsimused väga suurt tähelepanu. Kui rikkumised on tõsised või korduvad, siis tuleb loomulikult ka muid meetmeid kasutada. Selleks, et järelevalve oleks tõhus ja järjepidev, samas piisava nõustamisega ja n-ö aukudeta – et oleks aru saada, et nii on ja nii jääbki –, oleme ka riigi eelarvestrateegia planeeringute käigus taotlenud täiendavat rahalist ressurssi ametite töö tõhustamiseks. See on väga oluline, see on väga mahukas ja peab olema, nagu ütlesin, selline aukudeta võrk, et kõik asjad saaksid võimalikult hästi selgeks ning oleks üheselt mõistetav: tahtmine või isegi mõte rikkumisi tolereerida või korda saata pole mõeldav.

Samas rõhutan jällegi nõustamise poolt. Inimesed peavad saama aru, et seadused on olemas ja need on täitmiseks. Praegused seadused on piisavad ja kui me neid täidame, siis ongi juba hästi. Järelevalve, nõustamine ja tagajärjed – need kõik peavad olema ühtlases tasakaalus täidetud.

18:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh, lugupeetud minister! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Raivo Põldaru.

18:31 Raivo Põldaru
Hea aseesimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid, tänan teid, kes te EKRE arupärimise lõpuni saali jäite ja finaalist osa saate! Ma luban, et ma pikalt ei kõnele, kuid ministri jutu peale mõned märkused ja mõtted siiski.
Kuulsime ettekandest, et kontroll kõigi hoolekandeasutuste üle tuleb ühtne. Ma arvan, et tegelikult oleks märksa tähtsam see, et kõigis hoolekandeasutustes üle Eesti oleks just teenuste kättesaadavus ühtne, nii et inimesed ei peaks tundma ennast ühes kohas tunduvalt paremini kui teises Eesti nurgas, ja tervishoiuteenused oleksid tagatud kõigile. Tõepoolest, nii kaua, kui inimene on terve ja probleeme pole, siis ei ole tal, ma arvan, ka mingi probleem olla kusagil hoolekandeasutuses. Probleemid tekivad aga siis, kui on vaja abi. Ja kuna hooldekodudes on ikkagi vanad inimesed, kes vajavad enamjaolt meditsiinist abi, on küsimus just meditsiinilises teenindamises.
Kuulsime ministri ettekandest, et tähelepanu alla on võetud nii meditsiiniline kui ka lihtsalt hooldajate teenus. Paraku lahendused seni puuduvad. Ma arvan, et isegi ühtsetest eeskirjadest ei saa olla suurt kasu, kui inimesi napib. Üks asi on inimeste arv, teine nende kvalifikatsioon. Kvalifikatsiooni poolest me võime töötajaid turgutada. Võib-olla saadakse kohapealset koolitust või paremaid kursusi ja kvalifikatsioon paraneb, kuid küsimus on selles, kas neid jätkub. Seni on olnud suurem vajadus õendusteenuse järele. Kui need inimesed puuduvad, siis räägime, et kliente on võimalik viia sinna, kus on see teenus olemas. Siis tekib aga jällegi küsimus, kas transport on olemas, et saab viia kliendi sinna, kus ta seda meditsiinilist teenust saab. Vahel transport puudub. Nii et küsimus taandub ikkagi rahale ja sellele, kas hooldekodud on suutelised pakkuma neid teenuseid, mis on ette nähtud, või kas nad suudavad neid pakkuda sellisel määral, et klientide inimõigused oleksid tõepoolest tagatud.
Rääkisime hoonete renoveerimisest ja selleks raha eraldamisest. Tõepoolest, väga paljud hooldekodud asuvad sellistes majades, mis ei ole ehitatud ekstra selle jaoks – küll on vanad mõisahooned ja muud seesugused. Seal on aga inimeste transport, liigutamine jms takistatud. Juttu oli siin ka meditsiinilisest teenindamisest ja sellest, kuidas inimeste eest hoolitsetakse. Needsamad ohjeldamise meetmed on Eesti riigis seadustega justkui vastuolus, aga ikkagi leitakse umbes pooltel lamavatest haigetest lamatiste arme. Probleem on jällegi puhtalt inimeste vähesuses. Ma ei usu, et need inimesed, kes on selle töö endale valinud, oleksid hoolimatud. Pigem kahtlustan, et neid ei ole nii palju kui vaja. Minister ei rääkinud töötajate arvust, vaid ta rääkis nende kvalifikatsiooni parandamise vajadusest, aga küsimus on ikka selles, kas inimeste arv nendes struktuurides on piisav kõigi vajalike teenuste osutamiseks.
Kuna lubasin, et teen lühidalt, siis ei hakka kõiki oma märkusi ette kandma. Minister rääkis, et tänavu on murranguline aasta hoolekandeteenuste osutamisel, sellepärast usun, et need mõtted ja dokumendid, mis välja töötatakse, ka rakenduvad ning et selleks on olemas nii vahendid kui ka kaader. Aitäh!

18:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Juhul, kui te soovite lisaaega, siis läbirääkimiste puhul see võimalus on. Kehakeelest saan aru, et seda ei ole vaja. Palun, Monika Haukanõmm!

18:36 Monika Haukanõmm
Härra juhataja! Hea minister! Head rahvasaadikud! Igal Eestimaa inimesel on õigus inimväärsele vananemisele ja riigi abile, kui ta ükskõik millisel põhjusel enam iseseisvalt toime ei tule ja kodus elamine on välistatud. Kuid väärikas vananemine on võimalik vaid juhul, kui kõik tasandid teevad omavahel koostööd – riik tagab elamisväärse pensioni ja kättesaadava tervishoiuteenuse, omavalitsused pakuvad inimestele vajalikke teenuseid, nagu üldkoduhooldus, päevakeskused, sotsiaaltransport, huviringid, kogukond tagab turvalisuse ja vajaduse korral naabrivalve ning ligimesed ehk pere igapäevase suhtluse ja esmavajadused. Me vajame ju tegelikult lihtsaid asju, et tunda ennast väärtustatuna ja hoituna. Vaja on inimlikku suhtumist, mõistmist ja kindlustunnet, et vajadusel on alati abi olemas, sest enamiku ajast saame me ju oma eluga kenasti ise hakkama. Oleme aktiivsed kõrge eani

ning see aitab meil hoida sotsiaalseid suhteid, füüsilist ja vaimset tervist. Kuid mingil hetkel on kõrvalabi vajadus möödapääsmatu ning siis on meie ees hulk küsimusi, eriti hooldusega seotud küsimusi, ja lahendamist vajavaid muresid.
Hoolduse korraldus ja maksumus tekitab eakates suurt muret: ei taha ju keegi jääda oma lastele ja lastelastele koormaks. Vanemaealiste inimeste mure oma tuleviku pärast tekitab neis stressi ja depressiooni, harvad ei ole isegi enesetapukatsed, sest olukord on tihti väljapääsmatu. Just sellised olukorrad, kus inimesel ei ole võimalik oma elu puudutavates otsustes kaasa rääkida, lõhuvad inimeste turvatunnet ja tekitavad lootusetust. Eakate toimetuleku tagamine on meie põhiseadusest ja perekonnaseadusest tulenevalt suuresti perekonna ülesanne, st nii hooldamine kui ka vajalike teenuste rahastamine. Sotsiaalhoolekande seadus ütleb selgelt, et väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, nimetagem seda näiteks eakate kodu teenuseks, on kohaliku omavalitsuse osutatav teenus ja selle käigus tuleb koostada hooldusplaan. Ega seadus väga palju muud ei ütlegi.
Selleks, et üldhooldusteenus oleks kättesaadav igale abivajajale, olenemata eaka inimese pensioni suurusest, vara olemasolust või laste maksevõimest, et teenus oleks kvaliteetne ja turvaline ning eakaid koheldaks inimväärselt – ilma alandamise ja diskrimineerimiseta –, tuleb kiiremas korras astuda kuus järgmist sammu, mille ma siinkohal ka teile ette loen. Tegelikult neid asju, mis ma siin ette loen, minister ka ühel või teisel moel puudutas.
Esiteks, erineva hooldustasemega teenuste paljusus, sest kindlasti on parim koht elamiseks ja ka elu lõpu veetmiseks kaheldamatult oma kodu. Seega peab olema teenuste paljusus, st lähtumine põhimõttest, et teenused tulevad inimese juurde, mitte vastupidi, et eakas viiakse teenuse juurde. Eakate kodu on kõige kallim teenus ja inimese jaoks kõige ebaloogilisem elukeskkond. Seega on vaja toetada erineva toetusega teenuste mitmekesisust ja pakkumist, eriti kogukonnapõhiseid teenuseid.
Teiseks, eakate kodu teenuse maksumus. Keskmise pensioni eest peaks olema tagatud koht eakate kodus. Kui keskmine pension on 446 eurot, siis inimene saab selle eest teenuse. Kui eakate kodu maksumus on aga umbes 700–800 eurot, siis peab keegi ju selle vahe kinni maksma – kas perekond, kohalik omavalitsus või riik, kui me teeksime näiteks hoolduskindlustuse. Me vajame tegelikult hoolduskindlustuslaadset toodet, kuigi valitsusel pole selleks valmisolekut. Põhjendatud on seda sellega, et Maailmapank seda ei toeta ja seega me seda ei tee. Võib-olla see pole tõesti meie Eesti riigile vastuvõetav, kuid siis me vajame lahendust. Seda aga veel pakutud ei ole, hoopis asutakse järgmisi plaane tegema.
Kolmandaks, perekonna ainukohustuse kaotamine.
Palun lisaaega!

18:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

18:41 Monika Haukanõmm
Teenuse maksmise kohustus tuleb lahti siduda laste olemasolust ja nende võimekusest. Me peame kohtlema lastega ja lasteta eakaid võrdselt. Praegu see nii ei ole, kuigi minister just ütles, et seda peaks hindama ja kui perekonnal ei ole maksevõimekust, peaks kohalik omavalitsus appi tulema. Aga me kõik oleme lõputult kuulnud neid lugusid ja teame, et tegelikult see ei olegi niisama lihtne.
Nõuded teenustele. Minister pole kasutanud talle sotsiaalhoolekande seaduses antud volitusnormi kehtestada eakate kodu teenuse eesmärgile ja sisule täpsustatud nõuded. Seega ongi teenuste kvaliteet ebaühtlane ja mõnikord meie jaoks ebarahuldav. Ehk tuleks kehtestada nõuded teenustele, siis on ka, millele toetuda, et teha järelevalvet. Aastaid – ma ei tea, kui palju – on räägitud sellest, et tuleks kehtestada tegevuslubade süsteem. Eakate kodu teenusele puudub endiselt see süsteem. Igaüks võib hakata teenust osutama, nii nagu tahab. Kuidas on see võimalik? Kas me mängime inimeste ja nende heaoluga? Taas antakse lubadus, et me teeme selle ära 2020. aastaks. Miks meil need asjad nii kaua aega võtavad? Ma ei mõista aeg-ajalt.
Järelevalve, mis peaks olema nõustav, mitte karistav. Nõustun selles mõttes täiesti ministriga. Praegu ongi natuke keeruline seda teha, sest meil ei ole konkreetseid nõudeid. Kui puudub tegevuslubade süsteem, siis kuidas tagada teenuste järelevalve? Maavalitsuste asemel peaks seda nüüd tegema Sotsiaalkindlustusamet. Teenus peab samas olema ühtlaselt kättesaadav kõigile abivajajatele nii Virus kui ka Võrus, nii Saares kui ka Narvas. Eelmisel nädalal kuulsin ma ühte kommentaari, mis kõlas umbes nii: riik on siiani pesnud sõna otseses mõttes oma käed puhtaks eakate hooldusteenuste asjus, lükates

selle puhtalt perekonna õlule, see on ebaõiglane. Suuresti ma nõustun selle kommentaariga. Vananeva ühiskonna tingimustes on meil ju iga töökäsi oluline. Miks me siis vastupidi poliitilisele retoorikale "Kõik tööturule!" sunnime tihtipeale perekonna hooldusikkesse, sest rahaliselt ei ole võimalik eakate kodu eest tasuda? Kuidas me saame panna perekonnad sellisesse olukorda, kus me sunnime neid tihtipeale valima, kas tasuda oma memme või taadi eakate kodu teenuse eest, võimaldada lastel osaleda huviringis või teha sporti?
Lõpetuseks. Kui me tahame, et meil Eestis sünniks rohkem lapsi, siis tuleks perepoliitika kõrval rääkida palju rohkem eakatest, väärikusest vanaduspõlves ning perede hooldus- ja rahalisest koormusest oma vanavanemate toimetulekus. Kui riik investeerib eakatesse, investeerib ta palju rohkemasse – ta ei investeeri mitte ainult kaduvusse, vaid ka tegelikult tulevikku. Aitäh!

18:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Üks on siiski. Minister Kaia Iva, palun!

18:44 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva
Austatud Riigikogu liikmed! Tahaksin tuua mõned märksõnad tõukuvalt teie kommentaaridest. Tegin mõned märkmed ja annan punkthaaval väikese tagasiside.
Siin kõlas märkus, et teenuste kättesaadavus peaks olema üle Eesti ühesugune. Tõepoolest, see on ka meie eesmärk. Inimese elukohast ei peaks sõltuma see, missugust teenust ta ühes või teises Eestimaa paigas saab. Seetõttu ongi 2016. aastast ka sotsiaalhoolekande seaduses ära loetletud nii teenused ise kui ka esmased nõuded neile teenustele, mida kohalik omavalitsus peab pakkuma. Need teenused ongi olemuslikult kohaliku omavalitsuse teenused, mille raskematel juhtudel tuleb riik appi. Selleks on riik praegu kuulutanud välja taotlusvoorusid ja toetusvoorusid, et oleks võimalik neid teenuseid edendada. Sellest aastast suurenes kohalike omavalitsuste tulubaas nn vaba rahaga 33 miljoni võrra ja me loodame, et üsna suur osa sellest kulub sotsiaalvaldkonnale. Sellel aastal on meil tähelepaneliku vaatluse all pikaajaline hooldus ja selle leevendamine. Aasta lõpus jõuame valitsuse ette nende meetmete ja siis juba koos rahaettepanekutega järgmise aasta riigi eelarvestrateegiaks, kuidas tagada ühtlaselt hea kvaliteediga omastehooldus üle Eesti.
Nüüd, mis puudutab ühe või teise asutuses töötajate arvu klientide kohta, siis siin võiksime vaadata üldiseid numbreid, aga see kõik sõltub ikkagi väga palju ka hooldusvajadusest – kas on rasked kliendid, st suure hooldusvajadusega lamavad haiged, või on sellised, kes ise toimetavad, ise söövad jne. Kõik sõltub sellest, missugune abivajadus kusagil on.
Kui mainisin enne, et kohalikele omavalitsustele on teenuste arendamise meetmed, siis üks selline huvipakkuv, millele me loodame, et tulevad head lahendused, on näiteks vabatahtlike hange. Tahame ergutada ja ärgitada vabatahtlike tööd sotsiaaltöötajate kõrval, sest sageli on just puudu sellest esmasest väikesest abist või lisast, mida eakas vajab selleks, et tal ei oleks edaspidi suuremat abivajadust.
Üks teema, mis mulle siit lõpust kõrvu jäi, oli see, justkui tuleks pärast isikut ennast kohe riik. Ei tule. Perekond jääb inimese jaoks esimeseks ja olulisimaks turvavõrgustikuks, mis tal on. Nii nagu vanemad kasvatavad oma lapsi, nii ka lapsed osalevad oma vanemate hooldamises. See ei tähenda seda – ja see ei tohi üldse tähendada seda –, et see on kohustus jääda koju oma vanemaid hooldama. Aga tuleb asju korraldada ja leida perekondlikul moel parimad lahendused.
Nüüd, seesama vale müüt kõlas siit läbi, et pere peab loobuma oma tavapärasest rütmist, laste haridusest jne, ning panema kogu oma raha eakate vanemate hooldamisele. See ei ole nii. Sotsiaalhoolekande seadus paneb hindamiskohustuse kohalikule omavalitsusele. Kohalik omavalitsus on see, kes näeb abivajadust kõige lähemalt. Miks on seal sõna "omavalitsus"? Just sellepärast. Mis on selle asja mõte? See on see, et kohalik omavalitsus ... (Palun lisaaega! Ei ole sellel? Okei.) ... töötab välja kõik ennetavad teenused. Siis tal on ka motivatsioon selleks. On olemas meetmed, mis aitavad eakal kodus hakkama saada, aga kui neid ei ole, ei jõuta nii kaugele, või on olukord juba selline, et eakas vajab hoolekannet hooldeasutuses, siis kohalik omavalitsus vajaliku ja puuduva osa tasub. Me ei saa jätta kohalikku omavalitsust kõrvale ega seda sealt vaheetapist elimineerida. Nii et ma usun, et siin on head lahendused olemas, kui me hakkame täitma neid seadusi, mis juba praegu kehtivad. Meie võtame endale olulise rolli – teavitame inimesi ja proovime nende teadlikkust kasvatada. Kohaliku omavalitsusega suhtlemine, abivajadusest teadaandmine ja sealt abi saamine ei ole mitte häbiasi, vaid on esmane, loogiline ja normaalne. Aitäh!

18:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh, austatud minister! Arupärimise arutelu on lõppenud.

---

6. 18:49 Vaba mikrofon

18:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Traditsiooni kohaselt avatakse Riigikogu vaba mikrofon haamrilöögiga. Kõnesoove ei ole. Aitäh teile tänase tööpäeva eest! Näeme homme hommikul kell 10.

Istungi lõpp kell 18.50.